

Մ. ՎԱՍԻԼԵՆԿՈ

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆԸ ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

355.4
4-26

ՊԵՏՏՐԱՏ

ՌԱԶՄՇՐԱՏԲԱԺԻՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1933

APR 2010

355.4
4-26

Մ. ՎԱՍԻԼԵՆԿՈ

**ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԱՅԻՆԸ
ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ**

3571 1008
3571

1933

Պատ. խմբագիր՝ Գ. Աթայան

Թարգմ. Հ. Ջաղեքյան

Տեխ. խմբ. Գ. Զեմյան

Սրբագրիչ՝ Հ. Ստոիկյան

Հանձնված է արտադրության 9 հունիսի 33 թ.

Ստորագրված է տպելու 27 հուլիսի 33 թ.

Պետերատի Տպարան, Գլավլիտ № 8207 (ք), Հրատ. № 2637, Պատվեր
№ 1575, Տիրամ 2000

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՍԿԱՅՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ՀԵՏԱԽՈՒՋՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

1. Հակառակորդի հետախուզությունը

Թշնամու դեմ պայքարելն ավելի հեշտ է, յերբ գիտես, թե վորտեղ է նա գտնվում, գիտես նրա քանակը, նրա մարտունակության ու քաղաքական կայունության աստիճանը, գիտես թե ինչպես է նա սպառազինված, ինչ է անում և ինչ է մտադիր անելու: Յեթե չգիտես հակառակորդի տեղը՝ հարվածդ կարող է այնտեղ դիպչել, ուր հակառակորդ չկար, իսկ միջևնույն ժամանակ ինքդ կարող ես հարված ստանալ այնտեղից, վորտեղից նրան չես սպասում: Յեթե չգիտես հակառակորդի քանակը և նրա մարտունակության ու քաղաքական կայունության աստիճանը, սխալմամբ կարող ես ավելի կամ, ընդհակառակը, պակաս ուժ հակադրել նրան՝ քան հարկավոր է: Յեթե գիտես, թե ինչ է անում հակառակորդը, կամ ինչ է մտադիր անելու, ավելի հեշտ է նրան թաղարդի մեջ գցել և ապա ավելի հեշտ ջանքատել: Հակառակորդի մասին այդ բոլոր տեղեկությունները հավաքելու համար մարտիկները

և հրամանաապրության կողմից ձեռք առնվելիք միջոցները կոչվում են «հակառակորդի հետախուզություն»:

2. վայրի հետախուզությունը

Մարտն ալիւրի հեշտ է մղել, յերբ ծանոթ ես այն վայրին, ուր պետք է կռվի բռնվես: Վայրին անծանոթ լինելու դեպքում կարող ես այնպիսի խոչընդոտներ ճանաչել, վորոնց հաղթահարելը դժվար է առանց նախապես պատրաստվելու: Հավաքել վայրի մասին տեղեկություններ՝ նշանակում է կատարել «վայրի հետախուզություն»:

3. Բնակչության հետախուզությունը

Բնակչությունը կարող է համակրանքով վերաբերվել դեպի Կարմիր բանակը, ոգնել նրան մարտում և հետախուզության ժամանակ: Սակայն բնակիչներին թվում կլինեն նաև դասակարգանքներին թշնամի տարրեր, վորոնք կոթանդակեն թշնամուն, բնակչության մոտ դանդաղ բանջարեղենի, հացի, խաբի և այլ մթերքների պաշարը կհեշտացնի պարենաւորման խնդրի լուծումը: Բայց կարող է այդ տեղ պաշար չլինել: Բնակչության մեջ կարող են հիվանդություններ լինել, վորոնք թույլ չեն տա բնակիչի վայրերն ոգտադործել զորքի գիշերելու համար: Հավաքել այն բոլոր տեղեկությունները, վորոնք վերաբերում են բնակչությանն ու նրա դեպի մեզ ունեցած տրա-

մապրությանը, կոչվում է «բնակչության հետախուզություն»:

4. Ինչպե՞ս է կատարվում հետախուզությունը Հակառակորդի, վայրի և բնակչության հետախուզությունը կարելի չէ կատարել.

1. Դիտելով հեռվից

2. Տեղական բնակիչների հարցումվորձով.

3. Մոտենալով հակառակորդին կամ հենց իրեն վայրում.

4. Մարտի բռնվելով և դերիններ վերցնելով.

5. Փաստաթղթերի ուսումնասիրությամբ (հակառակորդի կողմից թողնված բնակարաններում կամ սպանվածների մոտից վերցված).

6. Գաղանի հետախուզությամբ կամ լրտեսությամբ:

5. Ո՞վ է կատարում հետախուզությունը.

Հետախուզության բոլոր տեսակները (բացառությամբ գաղանի կամ այլ խոսքով ազենատուրային հիմնականում կատարվում են հետախուզական գիրքերի միջոցով, վոր բաղկացած են լինում 2 հոգուց մինչև մի ամբողջ ջուկ. հետախուզական խմբերի և հետախուզական ջուկատների միջոցով: Հետախուզական այդ որդանների անմիջական մասնակիցները՝ հետախույզները հանդիսանում են կարմիր բանակայինները և հրամատարները: Այստեղից պարզ է, վոր բոլոր կարմիր բանակայինները և

հրամատարները պետք է պատրաստված լինեն հետախուզություն կատարելու համար: Լինել հետախույզ, այդ նշանակում է տարվա բոլոր յեղանակներին, գիշեր թե ցերեկը, յուրաքանչյուր հանձնարարություն կատարելիս, կարողանալ հակառակորդի վայրի և բնակչության տրամադրությունների մասին այնպիսի տեղեկություններ ստանալ, վորոնք կոգնեն հրամատարությանն իմանալ հակառակորդի, վայրի և բնակչության մասին, ըստ հնարավորության, բոլորն, ինչ վոր գործերին կարող ե ոժանդակել հեշտությամբ և ամելի քիչ կորուստներով հաղթանակել:

II. ԻՆՉՊԵՍ Ե ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ԴԻՏՈՒՄԸ ՀԵՏԱԽՈՒՋՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

6—7. Ինչպես ընտրել և գրավել դիտելու համար տեղը

Դիտելու համար ամենալավ տեղը կլինի այնպիսին, վորտեղից դու հակառակորդին լավ տեսնում ես, իկս նա քեզ չի տեսնում:

Գործարանային ծխներույզը, զանգակատունը, առանձին կանգնած բարձր մասը, դաշտավայրում յեղած մենավոր բլուրը, դաշտում գտնվող առանձին տնակը՝ այդ բոլորը այնպիսի կետեր են, վորտեղից շատ լավ կարելի յե դիտել և տեսնել հեռուն: Սակայն և վոչ մի հմուտ հետախույզ այդ կետերը չի ընտրի վորպես դիտարան: Հմուտ հետախույզը գետի, վոր հե-

տախուզության ժամանակ, առաջինը, վոր գրավում է ուշադրությունը և վորտեղ փնտռում են հակառակորդին դա հենց առանձին կանգնած բարձր առարկաներն են: Ուստի հետախույզության մեջ յեղած ժամանակ, դիտելու համար ընտրիր այնպիսի տեղեր, վորոնք ավելի քիչ են աչքի ընկնում:

Յենթադրենք, դիտելու համար վորոշել ես ոգտագործել բարձր կանաչով ծածկված թումբը: Սխալ կլինի, յեթե դու բաց կերպով ուղղակի գնաս այնտեղ: Հմուտ հետախույզը վոչ մի դեպքում այդպես չի անի: Նա կսկսի մոտենալ թմբին ծածուկ, ոգտագործելով առունները, ակոսները և թփերը: Հասնելով բաց դաշտին, նա առաջ կշարժվի սողալով: Մոտենալով թմբին, նա միանգամից դուրս չի հանի գլուխը՝ դիտելու համար, այլ գլուխը կծածկի կանաչի մեջ և այնուհետև շատ զգուշորեն, աստիճանաբար այնքան կբարձրացնի, մինչև վոր հնարավորություն կունենա տեսնելու վայրը և դիտելու հակառակորդին:

Ուրեմն սովորիր ծածուկ գրավել քո ընտրած տեղը հակառակորդին դիտելու համար:

Հակառակորդին դիտելու ժամանակ քեզ այնպես պահիր, ինչպես այդ կանեյիթ այն դեպքում, յերբ զգայիր, վոր հակառակորդի հարյուրավոր աչքեր հետեւում են քո ամեն մի շարժմանը և հարյուրավոր հրացաններ հետամուտ են յուրաքանչյուր քո անզգուշ քայլին,

նայիր մեծ գործարանին՝ առաջինը, վոր
կարավի քո ուշադրությունը՝ դա ծխելուցն
է, նայիր խրճիթին, առաջինը վոր կտեսնես՝
դարձյալ ծխելուցն է, չնայած վերջինն ան-
համեմատ ցածր է, քան գործարանինը:

Ինչո՞ւ առաջին հերթին այդ առարկաներն
են աչքի ընկնում, վորովհետեւ նրանք պարզ
պատկերավորվում են յերկնքի ֆոնի վրա,
մինչդեռ մյուս առարկաները կարծես միա-
նում, ձուլվում են վայրի հետ:

Նկ. 1 ճիշտ է

ճիշտ չէ

Նայիր այն հետախույզին, վորն ընտրե-
լով թուփը հաճախորդին դիտելու համար,
նայում է վոչ թե թփի աջ կողմից այլ ուղղակի
վերեվից: Այդ հետախույզը իրեն գլխով կհի-
շեցնի խրճիթի ծխնելուցը, վորը պարզ պատ-
կերավորվում է յերկնքի վրա և հետեւապես
նկատելի կլինի հարյուրավոր մեծոր հեռավո-
րությունից: Այժմ նայիր այն հետախույզին,
վորը ձեղքելով թուփը, նայում է նրա մի-
ջով, ինչպես հրակնատից: Այդպիսի հետա-

խույզին չես կարող հայտարերել, մոտեցա՛վ
թփին մինչև իսկ 5 մետր հեռավորության-
վրա: (Նկար 1 և 2):

Դիտիր պառկած, առանց դուրս ցգվելու:
Դուրս նայիր թփի, թմբի կամ ծառի աջ կող-
մից և միայն ծայրահեղ դեպքում քազստոցի
վրայից (Նկար 3—5):

8. Ինչպես զննել վայրը

Վայրը դիտելու ժամանակ, նրա վրա հա-
կառակորդին հայտարերելու համար, չպետք է
անկանոն կերպով աչքը դաշտի վրա դես ու
դեն տանել, նախ դաշտը պետք է բաժանել
շերտերի և ուշադիր կերպով քայլ առ քայլ
նայել՝ նախ աջից ձախ, ապա ձախից աջ,
սկսած ամենամոտ կետից և վերջացնելով հո-
րիզոնի զննությամբ (Նկար 6):

Ահա մի որինակ, վորը պարզաբանում է,
թե վորքան ոգտավետ է դաշտը զննել հաջոր-
դաբար՝ ըստ շերտերի և քառակուսիների:

Ձուկի հրամատարն առաջարկում է կար-
միր բանակայիններին ուշադրությամբ նա-
յել իրեն: Այնուհետև հրամայում է բոլորին
յերեսները յետ դարձնել, իսկ ինքը միևնույն
տվյալ գործողությունները— 1) փոխում է
մագների սանրվածքը, մատիտը դնում է ական-
ջի հետեւը. 2) արձակում է ոճիքի կոճակնե-
րից մեկը. 3) շրջում է կրճի շքանշանը կամ
այլ նշանները. 4) արձակում է վերնաշապիկի

Նկ. 2 ճիւղ է

ճիւղ է

Նկ. 3 ճիւղ է

ճիւղ է

Նկ. 4 ճիւղ է

ճիւղ է

Նկ. 5 ճիւղ է

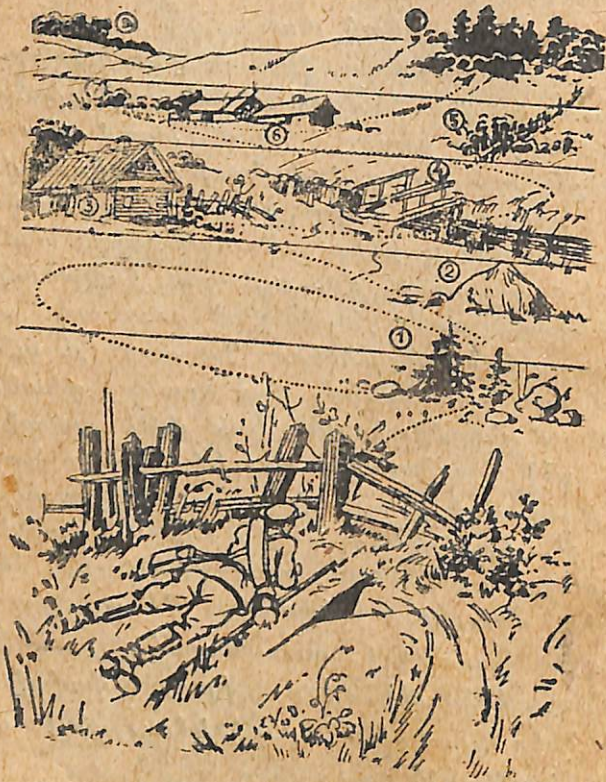
ճիւղ է

կողքի գրպանի կոճակը, թուլացնում է գոտին, դուրս է հանում կոշիկի կանթը և գլխարկը ծածկում է հակառակ ուղղութեամբ, շքոճիքը, կաշիքը դեպի յետ:

Այդ բոլորը կատարվելուց հետո, ջուկը հրամանատարը յետ է դարձնում կարմիր բանակայիններին և խնդիր է առաջարկում հայտնաբերել այն բոլոր փոփոխությունները, վոր կատարվել են իր արտաքինում: Ինչպես կանոն, անփորձ կարմիր բանակայիններն անմիջապես կնկատեն, վոր գլխարկը հակառակ է ծածկված, բայց չեն նկատի տասնյակ այլ մանր փոփոխությունները: Դա անգի յե ունենում այն պատճառով, վոր նրանք դիտելու գործում վարժված չեն: Իսկ յեթե բանակայիններին առաջարկվի, վոչ թե այնպես նայել ջուկի հրամանատարի վրա, այլ նայել ուշադրութեամբ, սկսած գլխից մինչև վոտների ծայրերը, գլխին, պարանոցին, կրծքին, ձեռքերին, վոտքերին և նկատել, թե արդյոք ամեն ինչ կարգի՞ն է, ապա կարմիր բանակայինները կնկատեն, վոր իրոք փոփոխություններ են անգի ունեցել և կմատնանչեն այդ փոփոխությունները:

Աստիճանաբար դիտելու ունակությունը կսկսի ավելի զարգանալ և հետագայում սովորեցնողն ինչպիսին ուզում է՝ թեկուզ քիչ նկատելի փոփոխություն ել կատարի իր արտաքինում, սովորողները անմիջապես վոչ թե

միայն կնկատեն այդ, այլև կատեն ինչումն եւ
այդ փոփոխությունները:

Նկար 6 ... կետագծով ցույցն տրված դիտողի
հայացքի շարժումը, իսկ բոլորակներով՝ այն կետերը,
վորոնց վրա կենտրոնացվում է դիտողի ուշադրու-
թյունը:

Մակայն ով դասարանում ձեռք է բերում
դիտելու ունակություն, նա պատրաստ է նաև
վարժությունների ժամանկ լուծել հետախու-
լությանը վերաբերող խնդիրներ: Միայն թե
նրան հիշեցնեք, վոր վայրը պետք է ուսումնա-
սիրել նույնպես ուշադրությամբ և նույն հե-
տևիողականությամբ, ինչպես սովորողն ու-
սումնասիրում եր իր դասատունին. նախ «գլու-
խը»-դա կլինի դիտողին ամենամոտ վայրի
շերտը, վորն աջից և ձախից սահմանափակ-
վում է դիտողության սեկտորի սահմաններով
և ըստ խորության 300—400 մետրով. այնու-
հետև «պարանոցն ու կուրծքը»-դա կլինի դի-
տողից 400—800 մետր հեռավորության վրա
գտնվող վայրը. և վերջապես «փոտները»՝ այն
բոլորը, ինչ վոր յերում է 800 մետրից ավելի
հեռու: Դրանից հետո սովորեցնողը պա-
րապմունքների ժամանակ, կամ հակառակոր-
դը մարտում, թեկուզ ինչպիսի խորամանկու-
թյունների յեղ դիմելու լինի, քողարկելով իր
ներկայությունը ծառի ճուղքերով, խառի նոր
դեղերով և այլն, հետախույզը միեւնույն է
կհայտարերի վայրում տեղի ունեցած ամե-
նաչնչին փոփոխությունները, տեսնելով
թուփ կամ կոշտ այնտեղ, վորտեղ նրանք
չկային, անմիջապես կկատկածի, վոր թուփը
կամ կոշտն իզուր չեն յերևան յեկել: Իսկ
յերբ այնպիսի կատկած ծագել է, հետախույզը
կկրկնապատկի իր ուշադրությունը և վերջի-

վերջո կհայտարարեն հակառակորդին, նրա քողարկած խրամատը, գնդացիերը, հրամատարական կետը կամ դիտակետը:

9 Պատմական հատկանիշները և նրանցից ոգտվելու ձեվերը հետախուզության ժամանակ:

Զորամասը հեռվից նկատելի չէ, վորովհետև նա հազնված է հատուկ տարազով, զինված է և չարժվում է հատուկ շարքերով ու կարգերով: Նրա հենց այդ առանձին տեսքն այն հատկանիշն է, վորով հետախույզը, հեռվում նկատելով մարդկանց խմբավորումը, կարող է անմիջապես վորոշել, թե այդ զորմասն է թե տեղական բնակելիների ամբոխ: Այդպիսով՝ սպառազինումը, հագուստը, շարժման շարքն ու կարգը հանդիսանում են ռազմական կարևորագույն հատկանիշները:

Ամեն մի վաշտ, ամեն մի գունդ ունի իր յերթային խոհանոցները: Դա նույնպես կարեւորագույն հատկանիշներից մեկն է: Հետախույզը հայտարարել է անտառի յեզրի մոտ առաջ ծուխ արձակող յերթային խոհանոցներ և նրանց մոտ քսանից վոշ ավելի մարդ: Այդ հանգամանքը թույլ է տալիս հետախույզին անմիջապես յեզրակացնելու, վոր մոտակայքում վորեւ տեղ տեղավորված է մի ամբողջ գունդ, վորի համար և խոհանոցները կերակուր են պատրաստում:

Ռազմական սայլակի անիվների միջև յեղած տարածությունն ավելի լայն է, քան գյուղական սայլերինը, նույնպես լայն է նաև հրետանու անիվների միջև յեղած տարածությունը, վորոնք բացի դրանից ավելի խոր հետքեր են թողնում հողի մեջ: Անիվների հողի մեջ թողած հետքերը ռազմական հատկանիշ են: Ճանապարհի վրա հայտարարելով անիվների լայն և խոր հետքերը, հետախույզը կարող է յեզրակացնել, վոր այդտեղից անցել է ռազմական գումակ, կամ հրետանի: Հայտարարելով նույն տեղում կոշիկների կամ սմբակների մեծ քանակությամբ հետքեր, նա կարող է յեզրակացնել, վոր այդ ճանապարհով անցել է հետեւակ զորամաս, հեծելազոր կամ հրետանի:

Հմուտ հետախույզը կարող է միմիայն ռազմական հատկանիշների միջոցով հայտարարել հակառակորդի ներկայությունն այնտեղ, ուր նա չի տեսել նրան: Նույն հատկանիշներով նա կարող է վորոշել նաև, թե ո՞ւր է նա գնացել, վաղո՞ւց է անցել, և մինչև իսկ ի՞նչ կարգով է հակառակորդը հեռանում:

Սակայն պետք է կարողանալ ոգտվել հատկանիշներից: Ահա մի օրինակ: Նկատելով, վոր հակառակորդի դասավորության վայրում թիփերով ծածկված բարձրունքին հաճախ մոտենում են առանձին ձիավորներ, իսկ յերբեմն ել ավտոմոբիլներ, անփորձ հետա-

խուլյոր զեկուցադրեր կուղարկի, վոր «հակա-
ռակորդի կողմում հայտարերել ե չորս ձիա-
վոր և մեկ ավտոմորիլ»։ Այդպիսի տեղեկու-
թյունը հրամատարի համար հետաքրքիր չէ,
վորովհետեւ հակառակորդը քիչ ձիավորներ և
քիչ ավտո չունի։ Իսկ հմուտ հետախուլյոր
կհաղորդի մոտավորապես այսպես. «Թփե-
րով ծածկված բարձրունքին կես ժամ տեվո-
ղության ընթացքում արեվելյան կողմից
բարձրունքի յետևից տարբեր ժամանակ մոտե-
ցել են չորս ձիավոր, իսկ անտառից յեկնոդ
ճանապարհով հարավային կողմից մոտեցել ե
մեկ ավտո, վորը հինգ ընդեյից հետո վերա-
դարձավ»։ Այստեղից հրամատարը համարյա
անսխալ կվորոշի, վոր Թփերով ծածկված
բարձրունքում տեղավորված ե հակառակորդի
հրամատարական կետը։ Ով լավ ծանոթ ե
ռազմական գործին, նա կարող ե ամբողջի մի
մասնիկի միջոցով, ռազմական հատկանիշի
միջոցով բնորոշել և ամբողջը։ Ահա որինակ-
ներ։

1. Յեթե մոտենում ես զյուզին, վոչ մի
մարդ չես նկատում և վոչ մի ձայն չես լսում,
սույա պետք ե ուշադիր լինես։ Տես, արդյո՞ք
հակառակորդը այդտեղ դարան չի մտել։

2. Աղմուկը, շների հաջոցը նույնպես կա-
րող են դուզում Թշնամու ներկայության նշան
ծառայել։

3. Անտառում թռչունների աղմուկը կա-

րող ե ցույց տալ, վոր Թշնամին թաղնվել ե
անտառում։

4. Զանգակատան, վիշկանների և ծառերի
վրա յերեվացող մարդկային կերպարանքները
կարող են հակառակորդի դիտողներ նշանա-
կել։

5. Սվինների, գնիվորական կաթսաների
փայլը, հրացանի ձիգի, ծխախոտի կամ լուց-
կու կրակը, ազդանշանային լույսերը ցույց են
տալիս Թշնամու ներկայությունը։

6. Խարույկները, անտառի մեջ և գյու-
ղում. խարույկների ծուխը, շարժական խո-
հանոցների ծուխը ծառայում են վորպես Թշնա-
մու ներկայության հատկանիշ։

7. Խարույկի մոխիրը կարող ե ցույց տալ,
թե վաղո՞ւց ե արդյո՞ք այդտեղ յեղել հակա-
ռակորդը։

8. Մարդկանց, ձիերի և սայլակների
հետքերով կարելի յե իմանալ՝ վոչ միայն թե
ուր ե գնացել հակառակորդը, այլ և նրա թի-
վը ու յերբ ե նա անցել։

9. Փոշու ամպերը կարող են ցույց տալ
զորքի շարժումը, յեթե շարժվում ե հետեվա-
կը, փոշին տարածվում ե ցածր և խիտ. յեթե
շարժվում ե հեծելազորը՝ փոշու սյունն ավելի
բարձր ե, յերբ շարժվում ե հետեվակը, հաճախ
փոշու մեջ կայծեր են յերեվում փայլի նման՝
այդ սվինների ծայրերն են փայլում։ Հրե-
տանու և գյուղացիների հրացան փոշին անհա-

վասարաչարի և լուս բարձրութեան և իրենեց մի
ամբողջական ամալ չի ներկայացնում։ Ավտոն
բարձրացնում և արագ շարժվող փուռ ամալ։

Մովսրաբար ամենաչնչին փորձառութեան
նը բավական և լինում, վորպեսզի փուռ ամ-
ալի համեմատ վորոչենք թե, ով և փուշի բարձ-
րացնողը։ Իհարկէ լինում են սխալներ։ Նա-
խիրը կարող և փուշի բարձրացնել և թյուրի-
մացութեան մեջ ձգել անփորձ հետախույզին։
Բայց հմուտ հետախույզը, համեմատելով մի
շարք ուրիշ հատկանիշների հետ, կարող և
հայտնաբերել իսկութիւնը։ Բացի փուռաց,
շարժվող զորամասը և նույնիսկ նրա կազմը
կարելի չէ հայտնաբերել ձայնի միջոցով։

Հետեւակի զորասյունը շարժվելու ժա-
մանակ նույնիսկ հեռվից լսվում և միատեսակ
խուլ աղմուկ, վորի միջով պարզ առանձնա-
նում և սայլակների դղրդոցը։ Հեծելազորի
շարժումն իմացվում և ձիերի սմբակների
տրոխիւնից։ Հրետանու շարժվելու դեպքում,
հեռվից լսվում և յերկաթի սուր ծանր դղրդկոց
և զրնգոց։ Ավտոնների և տանկերի շարժումն
իմացվում և մոտորների աղմուկով։ Շարժվող
մարդկանց առաջացրած աղմուկն ավելի լավ
և լսվում, յերբ ականջդ դնում ես դետին կամ
յարտիակոցի ցցերի վրա։

Ձայնը մեկ վայրկյանում անցնում և 336
թեւոր, լույսը հաղորդվում և գրեթե ակնթար-
թաբար։ Այդ բանն իմանալով, հետախույզը,

հրացանի բռնկման միջոցով, կարող և իմա-
նալ վոչ միայն հակառակորդի տեղը, այլ
և կվորոշի, թե ինչ հեռավորութեան վրա յե-
նա գտնվում։ Դրա համար բավական և հաշվել,
բանի վայրկյան և անցել հրացանի ձիգի
բռնկումը յերեվալու մոմենտից մինչև այն
մոմենտը, յերբ լսվել և ձայնը։ Բազմապատ-
կելով 336-ը վայրկյաններին թվի վրա, հետա-
խույզը կտանա կրակող հակառակորդի և
իրեն միջև ընկած տարածութիւնը մետրե-
րով։

III. ԻՆՉՊԵՍ Ե ԳՈՐԾՈՒՄ ՄԱՐՏԻԿԸ ՀԵՏԱԽՈՒ- ՋՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

10. Ինչպես պետք և հագնվի հետախույզ-
ը հետախույզութեան գնալու դեպքում

1) Յեթե հետախույզութեան գնալու նշա-
նակում ես ստացել, թող բոլոր ավելորդ
իրերդ, նույն թվում ամեն տեսակի փաս-
տաթղթերդ՝ նամակներդ, ծոցի գրքույկներդ
և այլն, հագիր քեթև և շարժումների հա-
մար հարմար ու գործելու շրջապատին նման-
վող հագուստ։

2. Հանդերձանքդ հարգարիւր վրադ այն-
պես, վոր չշարժվի և քայլելու ժամանակ
չխանգարի ու չաղմկի։

3. Աշխատիր, վոր վոչ ֆէզ և վոչ ել ըն-
կերներիդ վրա չլինեն այնպիսի իրեր, վո-

րոնց փայլով և արեգակի ճառագայթներէ արտացոլութեամբ կողմնի հակառակորդին հայտարարելու հետախուզութեանը:

4. Յեթե գնալիս պետք է շինելով հագնես, ստուգիր, թե կան արդյոք շինելի փեշերի վրա կարած կեռեր, վորոնցով շինելիք փեշերն ամբողջովն են գոտուտ, այդ անհրաժեշտ է անաղմուկ քայլելու համար:

5. Հետախուզութեանից առաջ սվինդ մրտիր, վորպեսզի նա իր փայլով չմատնի:

6. Ստուգիր քեզ մօտ յեղած փամփուշտներէ քանակը և վերցրու լրիվ պաշար. թիկունքից փամփուշտ ստանալու վրա հետախուզին հույս դնելը դժվար է, իսկ թշնամուն հանդիպել նա միշտ պետք է նկատի ունենա:

7. Վերցրու քեզ հետ անձեռնմխելի պաշար և պահպանիր այդ:

Լավ կլինի, յեթե կարմիր բանակայինը հետախուզութեան գնալու ժամանակ ունենա իր հետ յերկդիտակ, ժամացույց, մատիտ, հետախուզի ծոցի դրքույկ, իսկ գիշերը կողմնացույց: Յերկդիտակն ոգնում է դիտելուն վոչ միայն ցերեկը, այլ և գիշերը, իսկ կողմնացույցը հետախուզի համար ամենալավ ոգնականն ու ուղեցույցն է:

Յուրաքանչյուր կարմիր բանակային պետք է կարողանա ոգտվել յերկդիտակից և

կողմնացույցից, այլապես նա հետախուզ չի կարող լինել:

11. Ինչպես նշել շարժման ուղղութիւնը

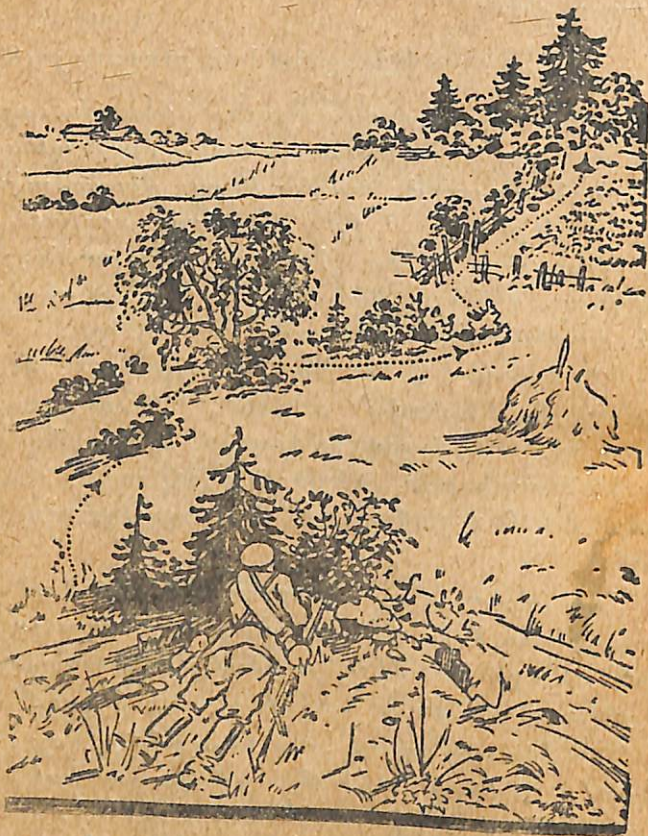
Խնդիրը և ուղղութիւնը հետախուզին ցույց է տալիս հետախուզական դիրքի պետք: Սպկայն վայրում արդեն ինքը հետախուզը ճիշտ վորոշում է իր շարժման ուղին: Նա կանխորոշում է իր համար հանգստանալու տեղերը, դիտելու կետերը և այդ կետերի միջև տարածութիւններ անցնելու ձևերը:

1. Ընտրելով քեզ համար շարժվելու ուղղութիւնը, այնպես գարծիր, ինչպես գործում ես, յերբ հաստատ գիտես, վոր գտնվում ես հակառակորդի դիտողութեան տակ, վորք հսկում է քեզ կամ դարան է պատրաստում քո դեմ:

2. Հիշիր, վոր հետախուզութեան ժամանակը թանկ է և մի մոռանալ նախազգուշացման միջոցները, միշտ շարժվիր այն արագութեամբ, վորք ցույց կարվի քո պետի կողմից:

3. Յերեկն ավելի լավ է շարժվել ձորակներով, թփերի միջով, ցանկապատերի և պարիսպների յերկայնութեամբ (նկ. 7):

4. Յերբ պատրաստվում ես մեկ դիտակետից մյուսը տեղափոխվելու, նախապես վորոշիր ավելի վտանգավոր տեղերը, վորտեղ կարող է հակառակորդը դարանամուտ լինել, և մտածիր, թե ինչպես ավելի հեշտ և ապահով անց-

Նկ 7 ... կետագծերով ցույցն տրված հետախույժի շարժվելու ուղին մեկ դիտակետից ղեպի մյուսն անցնելու համար:

Նեւ այդ տեղերից ու խաբել հակառակորդի ահալը թուլթյունը:

5. Շարժման ուղին վորոշելուց հետո, վորոշիր նաև կանգնելու տեղերը՝ հանգստանալու համար, միջնական կետերը դիտելու համար և այն տեղերը, վորտեղ բառ վայրի պայմանների դու պետք է առաջ շարժվես քայլով, ամբողջ հասակով, վորտեղ պետք է վազես կռացած, և վորտեղ սողաս (խոտով ծածկված բաց թմբերը, վորտեղ մարդը կարող է ծածուկ անցնել սողալով): Կարողացիր ոգտագործել վայրը, միշտ և ամեն տեղ կարող ես գտնել մատույցներ, քագստուցներ՝ հանգստանալու և դիտելու համար: Մակայն միմիայն յերկարատև վարժությունը կարող է քեզ սովորեցնել ծածկված շարժվելու ուղիները, վարժվիր դրան դաշտում, պարապմունքների ժամանակ: Յերթի կամ զբոսանքի ժամանակ, յերբ տեղում մի վորեւե աչքի բնկնող ստարկա յես տեսնում, վորձիր վորոշել, թե ինչպես կմոտենաս նրան աննկատելի կերպով. վարժվիր աննկատելի կերպով թռչունին կամ այլ վայրի կենդանուն մոտենալ, — մի ալդպիսի հաջող վարժությունն ավելի հաջող բան կտա, քան տասը դասարանային պարապմունք:

12. Ինչպես հակառակորդին մոտենալու ժամանակ աննկատելի մնալ

1) Դուրս մի ցցիր սպառազինման փայլող մասերը.

2. Թագնվելով մի վորեւե տեղ, հետեիր,

վոր հազուստդ իր գույնով չտարբերվի վա-
րից. յեթե նա խիստ տարբերվում է, ավելի
լավ է հազուստիդ թշնամու կողմից տեսանելի
մասերը ծածկես խոտով և ճյուղերով, նույնն
արա նաև գլխի նկատմամբ:

3. Յեթե ծառերը կամ թուփեր նոսր ե, ա-
պա ոգտվիր քոյարե—խալաթով:

Այդ բոլոր միջոցները կոգնեն քեզ ան-
նկատելի մնալ նույնիսկ հակառակորդին մո-
տիկ յեղած դեպքում: Սակայն այդ քիչ է:
Պետք է իմանալ, թե նախազգուշաման ինչ-
պիսի միջոցներն պետք է դիմի հետախույզը
չարժման ժամանակ:

13. Նախազգուշացման ինչպիսի միջոց-
ներ պետք է պահպանի հետախույզը հետա-
խուզության նպատակով շարժման ժամանակ

1. Շարժման ուղին ավելի լավ է ընտրիր
ճանապարհներից դուրս:

2. Ճանապարհով շարժվելու դեպքում,
մի գնա նրա կենտրոնով՝ կենտրոնն ավելի
չառ ե դիտվում հակառակորդի կողմից:

3. Յեթե ճանապարհի կողքերին առու
կա, ոգտվիր նրանից թե շարժվելու և թե
ծածկվելու համար կանգառնելու ժամանակ
(նկ. 8):

4. Յեթե ճանապարհի յերկու կողքին
ծառեր են տնկած (նկ. 9), ապա շարժվիր

Նկ. 8 ճիշտ է

ճիշտ չէ

նրանց ստվերով, իսկ կանգ առնելու դեպքում
ծածկվիր ծառի բնի հետևը:

5. Շարժման և կանգ առնելու ժամանակ
խուսափիր այնպիսի տեղերից, վորտեղ հե-
տախույզի հազուստը խիստ կերպով է աչքի

Նկ. ճիշտ է

ճիշտ չէ

ընկնում (պաշտպանական հագուստը, սե հոդի կամ ձյունի վրա) :

6. Յերբ պատրաստվում են դիտակետը փոխել, ցույց մի տա քեզ, վորպեսզի հակառակորդը ժամանակից չուտ չհասկանա քո նպատակը :

14. Ինչպես անցնել բարձունքների վրայից հետախուզության ժամանակ

Յերբ հետախույզը շարժվելու ժամանակ ստիպված է լինում անցնելու մի շարք բարձունքների վրայով, վորոնցից մեկի վրա նա կարող է հանդիպել դարան մտած հակառակորդին, ապա շարժումը նա պետք է կատարի հետևյալ կերպ. բարձրանալ առաջին բարձունքի գագաթը, ծածկել, և, ուշադրությամբ նայելով, դիտել առջևում ընկած վայրը, հակառակորդի դարանը հայտարերելու համար :

Յեթե չի հաջողվում ճիշտ փորձել, վոր հաջորդ բարձունքը գրավված է հակառակորդի կողմից, ավելի լավ է ընդունել, վոր հակառակորդն աշտեղ է և աշտահետե գործել աշնպես, վոր կարողանա խաբել այդ հակառակորդին : Ծածուկ շարժվելով, պետք է մոտենալ հաջորդ բարձունքի ստորոտին, արագ կերպով վազել դեպի մի կողմը մի քանի տասնյակ և մինչև իսկ հարյուր քայլ և աշտահետե բարձրանալ վերև : Յեթե հակառակորդը գտնվում է բարձունքի հետևը և, նկատելով

հետախույզին, թակարդ է պատրաստել նրա համար, ապա փոխելով ուղղությունը, հետախույզը խաբում է հակառակորդին և դրանով իսկ հավասարեցնում պայմաններն ընդհատվելու դեպքում :

15. Ինչպես շարժվել անտառի միջով

Անտառով, նրա միջի ճանապարհով անցնելու ժամանակ, անտառի բաց տեղերը պետք է սողալով անցնել կամ անցնել նրա կողքով : Անհարժեշտ է խուսափել անտառային ճանապարհներով շարժվելուց և անցնել նրանցից վորոշ տարածության վրա անտառի միջով : Անտառի միջով անցնելիս, պետք է, վորքան հնարավոր է, անաղմուկ շարժվել, ուշադրությամբ ախանջ դնել ամեն մի ձայնին, թխկոցին, տերեւների խշխշոցին և այլն : Անտառից դուրս գալու ժամանակ պետք է թաղնվել ծառերի հետևը կամ թփերում, դուրս սողալ

Նկ. 10 կողմորոշում բարձրադրականների միջոցով

անտառի յեզրը և շորս կողմը նայելուց հետո,
բարձրանալ դանդաղ և զգուշաբար:

16. Ինչպես խուսափել հետախուզութեան
ժամանակ մոլորվելուց

Հետախույզները և հետախուզական դեր-
քերն ավելի հաճախ ստիպված են լինում աշ-
խատելու առանց հրամանատարի և այն ել
գիշերը, իսկ թեկուզ ցերեկն ել, ապա առանց
ճանապարհների և այն ել կտրուով վայրում,
կամ թե անտառում: Ամենքին լավ հայտնի
յե, թե ինչպես հեշտ և ճանապարհը կորցնել
անտառում կամ գիշեր ժամանակ:

Հետախույզը չպետք է մոլորվի: Հետա-
խույզի մոլորվելը լավագույն դեպքում նշա-
նշանակում է չկարողանալ ձեռք բերել ան-
հրաժեշտ տեղեկութիւններ և չկատարել հե-
տախույզին առաջադրված խնդիրները, իսկ
վտարակազմի հետախույզը չմոլորվի, նա պետք
է կարողանա «կողմորոշվել», այլ խոսքով նա
պետք է կարողանա ցանկացած բոլորակին վո-
րոշել, թե վորտեղ և նա գտնվում և ինչ ուղ-
ղությամբ պիտի շարունակի իր շարժվելը:

Ինչպե՞ս կողմորոշվել կարողանալ:

• Շարժման ուղղութիւնը վորոշելու հա-
մար ամենալավ և ամենաճիշտ միջոցը կողմ-
նացույցն է: Ամեն մի հետախույզ պարտա-
ւոր է սովորել կողմնացույցի միջոցով աշ-
խարհի կողմերը վորոշել, վորոշ առարկայի

ուղղութեան «աղիմուտը» վորոշել և շարժվել
կարողանալ հիշյալ աղիմուտի» ուղղու-
թյամբ:

Ձեռքին կողմնացույց ունենալով, հրա-
մատարի ուղնությամբ հետախույզը 1—2
ժամվա ընթացքում կարող է սովորել կողմ-
նացույցից ոգտվելու ձեռք, և ամեն մեկը այդ
պետք է սովորի:

Շարժման ճիշտ ուղղութիւնը պահպա-
նելուն և հետախույզի յետ դառնալու խնդիրը
հեշտացնելուն ոգնում են հետավոր պարզ յե-
րեացող առարկայները (դանդաղատուն, գոր-
ծարանի ծխնելույզ, առանձին կանդնած ձառ
և այլն): Դա կարեւոր է մանավանդ գիշերը
(նկար 10):

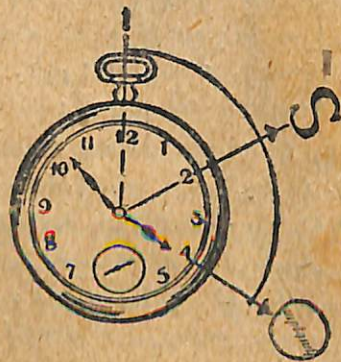
Կողմնացույց չունենալու դեպքում, աշ-
խարհիս կողմերը վորշել (և հետևապես իր
շարժման ճիշտ ուղղութիւնն ստուգել) կա-
րելի յե արեգակի, ժամացույցի, աստղերի,
ծառերի և քարերի միջոցով:

Արեգակը կեսօրին լինում է հարավում: Յե-
թե կեսօրին կանգնենք յերեսներս դեպ ա-
րեգակը, մենք կունենանք աջ ձեռքի կողմը
արեմուտք, ձախ ձեռքի կողմը՝ արեւելք, իսկ
հետ դառնալով, կնայենք ուղիղ դեպի հյուս-
սիս: Որվա յուրաքանչյուր ժամին, նայելով
արեգակին, կարելի յե մոտավորապես ասել,
թե վորտեղ է հարավը, վորտեղ արեմուտքը,
արեւելքը և հյուսիսը:

Աշխարհի կողմերը շատ ճիշտ կարելի չէ վորոշել արեգակի միջոցով, ձեռքում ժամացույց ունենալով: Ինչպե՞ս անել այդ:

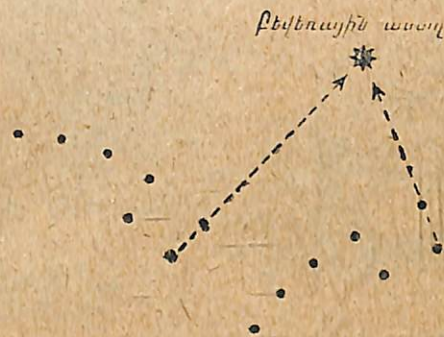
Ժամացույցը դրվում է գետնին և տեղում այնքան է պտտեցվում, մինչև վոր ժամացույց տվող սլաքը նայի ուղիղ արեգակին: Հարավն այդ դեպքում ցույց կտա՝ ժամացույցի սլաքի առանցքից դեպի 12-ը քաշած դծի և ժամ ցույց տվող սլաքի միջև յեղած անկյունը կիսող գիծը (ժամը 12-ին՝ հարավը կլինի այնտեղ, ուր 12 թվանշանն է, 10-ին՝ հարավը ցույց կտա 11 թիվը, ժամը 6-ին հարավը ցույց կտա 9 թիվը), ժամը 16-ին հարավը կլինի այնտեղ, ուր ցույց է տալիս 2 թվանշանը (նկար 11):

Հյուսիսում միշտ գտնվում է բևեռային

Նկ. 11 Աշխարհի կողմերը վորոշելը ժամացույցի և արեգակի միջոցով
աստղը: Գիշերը, կանգնելով յերեսը դեպի բևեռային աստղը և ձեռքերը տարածելով դե-

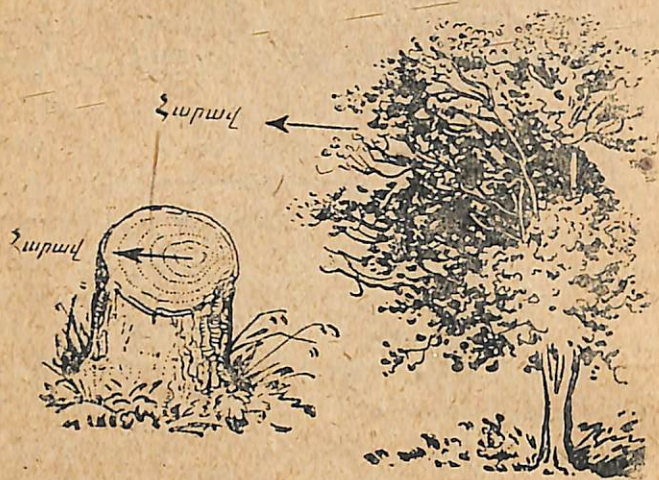
պի աջ ու ձախ կողմերը, ձախ ձեռքը ցույց կտա արեմուտքը և աջը՝ արևելքը, հետ դառնալով, կնայես ուղիղ դեպի հարավ: (Նկար 12):

Նկ. 12 Կողմորոշում աստղերի միջոցով

Ամպամած որերին, յերբ արեգակը կամ աստղերը չեն յերևում, աշխարհի կողմերը կարելի չէ վորոշել ուրիշ նշաններով. առանձին կանգնած խոշոր ծառերի բների հյուսիսային կողմը ծածկված է լինում մամուռով. նույն ծառերի ճյուղերն ավելի շատ ձգվում են դեպի հարավ (նկ. 13). քարերը և ծառերի բները հյուսիսային կողմից նույնպես ծածկված են լինում մամուռով: Յեկեղեցիները կառուցվում են բեմը դեպի արևելք, իսկ կաթոլիկական յեկեղեցիները՝ բեմը դեպի արեմուտք:

Խնդիր ստանալով, հետախույզը կողմնա-

Նկ. 13 Կողմորոշում ծառերի միջոցով

ցույցի միջոցով վորոշում է այն «աղիմուրը», վորով նա պետք է շարժվի:

Ձեռքում կողմնացույց ունենալով և չմոռանալով հաճախակի նայել նրան, հետախույզը յերբեք չի չեղվի ճանապարհից՝ վոչ հակառակորդի կողմը շարժվելու և վոչ ել յետ վերադառնալու ժամանակ: Յեթե կողմնացույց չկա, հետախույզն իր շարժման ուղղությունը վորոշում է աշխարհի կողմերի միջոցով (արևմուտք, արևելք, հարավ, հարավարևելք և այլն): Ճանապարհը կորցնելու դեպքում, հետախույզը նորից վորոշում է՝ վորտեղ է հարավը, հյուսիսը և այլն, և, նորից գտնելով

ճիշտ ուղղությունը, ուղղում է իր սխալը: Մեծ ոգնություն են ցույց տալիս հետախույզին բարձր, լավ յերևացող առարկաները (յեկեղեցու գմբեթ, գործարանի ծխնելույզ, առանձին կանգնած բարձր ծառ, բլուր և այլն):

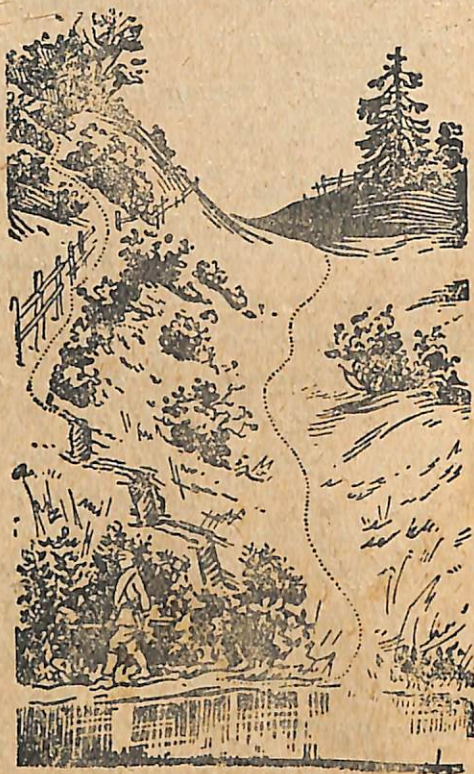
17. Ինչպե՞ս է կատարվում հետախույզությունը գիշերը:

Հակառակորդը գիշերը մեծ ուշադրությամբ հետևվում է բոլոր ճանապարհների և արահետների (կաժանների): Հետախույզը գիշերը պետք է շարժվի ճանապարհից դուրս և չչեղվի նախատեսված ուղղությունից:

Գիշերը ծածկվելու համար պետք է ոգտագործել կարողանալ ծառերի, թփերի չինությունների ստվերից: Ըստ հնարավորության, պետք է շարժվել ցածր տեղերով, վորովհետեւ այդտեղ հետախույզն ընկնում է ապկի մութ տեղեր, իսկ նրան մոտեցող հակառակորդը յերեվում է բաց հորիզոնի դժի վրա կամ պատկերանում է վայրի ֆոնի վրա (նկ. 14): Գիշեր ժամանակ հետախույզի համար աչքերը վատ ոգնականներ են, պետք է ավելի մեծ հույս դնել լսողության վրա: Յերբ ել հետախույզը կանգնելու լինի, պետք է նայի և ականջ դնի: Գիշերային հետախույզության ժամանակ առանձնապես պետք է աշխատել անաղմուկ շարժվել: Սայթաքումներից և խոտերի խշխշոցից խուսափելու համար ավելի

լավ ե վոտքերն ավելի շատ բարձրացնել և
գետին դնել կամաց, կրնկի վրա:

Փափուկ գետնի վրա հետախույզն առաջ

Նկ. 14 Կետագծերով ցույց ե տրված հետախույզի
չարժման ուղին գիշեր ժամանակ
կրունկն ե գետնին դնում, ապա ամբողջ թաթը
(նկ. 15):

Ամուր գետնի վրա առաջ թաթն ե գետ-

նին դրվում, ապա զգուշաբար իջեցվում
կրունկը (նկ. 16):

Յեթե գիշերը հետախույզը կասկածում ե,
թե իր դիմաց չարժվում ե հակառակորդը, նա
պետք ե պառկի, կպչի գետնին, և այդ դրու-
թյամբ անչարժ մնա, մինչև չպարզի հակա-
ռակորդի շարժումը: Հակառակորդի հետա-
խույզը չի կարող վոչ մի կերպ հայտարերել
թաղնված հետախույզին՝ մինչևիսկ յեթե նրա
կողքով անցնի:

Նկ. 15

Նկ. 16

Գիշերը չպետք ե վազել: Չպետք ե նաև
թռչել առունների, պատերի և ցանկապատերի

վրայով: Պետք է նրանց վրայով քայլով կամ սողալով անցնել, վորովհետև գիշերն ամեն մի ազմուկ ավելի լավ է լավում, քան ցերեկը:

Գիշերը հետեւակ հետախույզն ավելի առավելություններ ունի, քան ձիավորը: Գիշերը ձին ջղայնանում և ազմուկ է հանում, վորով կարող է մատնել հետախույզին:

Փռչողը, հազը կարող են մատնել հետախույզին: Փռչողը կարելի չէ կանխել, յետքի արմատը սխմել մատներով: Հազը հաճախ կանխում է, յերբ թեթև կերպով սիրում են աղամի խնձորը, այլ խոսքով չնշափողի, կոկորդի վրա դուրս ցցված մասը: Ավելի լավ է ջղային հետախույզներ չունենալ, իսկ մրսածներին և հազողներին լավ է հետախույզության չտանել:

Չծխել. մութ գիշերը վառած լուծկուբացը յերեւում է համարյա 1 կիլոմետրի վրա, իսկ ծխախոտի կրակը՝ $\frac{1}{3}$ կիլոմետրի վրա:

Գիշերը հետախույզը հաճախ հարկ կլինի հանդիպել լարափախոցի:

Գիշեր ժամանակ լարերի վրայով քայլելու համար, հետախույզն այնքան է կռանում, մոր կարողանա տեսնի փշալարերի շարքերը: Այնուհետև բռնելով մեկ ձեռքով առաջին շարքը, մյուսով շոշափում է յերկրորդ շարքը և վտար դնելու տեղը, այնպես վեր փշալարին չգիպչի և ազմուկ հանելու համար նրա վրա ամրացրած թիթեղի կտորներին:

Կարելի չէ սողալով անցնել փշալարի տակով, յերեսը դեպի վեր, բարձրացնելով ձեռքով փշալարի ստորին շարքերը:

18. Ինչպիսի՞ ազդանշաններով է ոգտվում հետախույզը

Հետախույզության ժամանակ ինչպես ցերեկը, նույնպես և մանավանդ գիշերը պետք է կարողանալ գործել առանց խոսակցության և հրամանների, փոխարինելով այդ ազդանշաններով: Ցերեկը դիրքերը ազդանշաններ են տալիս ձեռքերով կամ ձայնով: Գիշերը ձեռքի ազդանշանները չեն յերեւում, խոսակցությունն ու չշուկը հետախույզների ներկայությունը մատնում են հակառակորդին: Ուստի գիշերը արվող ազդանշանները պետք է նմանվեն ամենասովորական գիշերային ձայներին:

Կարելի չէ գործադրել ձայնական ազդանշանների հետևյալ յեղանակները.

Սանրի ատամները հրացանի կոթին չփելուց առաջացած ձայնը:

Մատիտով կամ փայտի կտորով ատամներին թիթխկացնելու ձայնը, ձեռքի ավերի իրար շփելու ձայնը:

Յեղունկով լուցկու տուփին թխկացնելու ձայնը:

Դատարկ պարկուճի մեջ փչելուց առաջացած ձայնը:

Ձեռքի ահով վարտիկի յերկարությամբ չփելուց առաջացած ձայնը:

Կարելի չէ գործադրել թռչունների և միջատներին նմանեցրած ձայները:

Ինչպիսի ձայն ել լինի, նա պետք է միատեսակ լսելի լինի հարեման հետախույզներին և գլխավորը՝ հասկանալի լինի նրանց համար:

Դրա համար անհրաժեշտ է նախապես պայմանավորվել, թե վոր ազդանշանն ինչ է նշանակում:

Ազդանշան կարելի չէ տալ շարժումը կադենցնելու, շարժումը շարունակելու համար, ստուգելու համար, թե արդյոք բոլոր հետախույզներն ել կատարում են իրենց առաջադրանքները, վտանգի մասին նախազգուշացնելու, գրոհի անցնելու, յետ դառնալու համար և այլն:

Բռնամարտի ժամանակ պայմանական խոսքը կամ թիվը կողմի զանազանել յուրաքիններին հակառակորդից (որինակ «կրկին»։ «Յուրային» բառը ամենաանհաջողն է, վորովհետև հակառակորդները դրանից նույնպես հաճախ են ուզովում:

VI. ՀԱՆՍՊԱՐՀՆԵՐԻ, ԳԵՏԵՐԻ, ԱՆՏԱՌՆԵՐԻ, ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ՅԵՎ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴԻ ԴԻՐԳԵՐԻ ՀԵՏԱԽՈՒՋՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ա. ՀԱՆՍՊԱՐՀՆԵՐԻ ՀԵՏԱԽՈՒՋՈՒԹՅՈՒՆԸ

19. Ինչի՞ համար և ինչպե՞ս է կատարվում նախապահների հետախույզութունը:

Պատերազմի ժամանակ ճանապարհները կարող են ծառայել՝ թե մեր և թե հակառակորդի զորքերի տեղափոխության համար: Ճանապարհով կարող են շարժվել հետեմակը, հեծելազորը, հրետանին, ավտոմոբիլները և տանկերը:

Պատերազմի ժամանակ զորամասերը կշարժվեն վոչ միայն ճանապարհներով, այլ և նրանցից դուրս: Յերթի ժամանակ զորամասերը սովորաբար փնտռում են ավիացիայի դիտողությունից ծածկվելու միջոցներ:

Յուրաքանչյուր ճանապարհ չի բավարարում բոլոր պահանջները: Ամեն մի ճանապարհով ել չեն կարող շարժվել ամեն տեսակի զորամասերը:

Ճանապարհների մասին վորոչ անհրաժեշտ տեղեկություններ հրամատարը կարող է իմանալ քարտեզի միջոցով (ուղղությունը, վայրեջները, վերելքները): Վորոչ տեղեկություններ նա կարող է ստանալ ճանապարհների նկարագրություններից: Սակայն այդ քիչ է: Անձրևը, անցած զորամասերը և հակառա-

կորդն ինքը կարող են ճանապարհները աշն-
պիսի դրության հասցնել, վոր ավելի հեշտ
կլինի նոր ճանապարհ կառուցել, քան փչացա-
ծը վերանորոգել: Այդ բոլորը վոչ քարտեզը և
վոչ ել նկարագրությունը նախապես, ի-
հաբիհ, չեն կարող: Այդ մասին տեղեկու-
թյուններ հրամանատարը կստանա միայն ճա-
նապարհների հետախուզության միջոցով:

Ճանապարհների հետախուզությունը կա-
տարում են կամ տեղական բնակիչների հարց
ու փորձի միջոցով, կամ, վոր ավելի լավ է,
հետախույզներն իրենք անմիջականորեն են
կատարում՝ յեթե հակառակորդը այդ չի խան-
դարում:

Ամեն մի կարմիր բանակային կարող է
ճանապարհների հետախուզության առաջա-
դրանք ստանալ և պետք է կարողանա կատարել
այն:

20. Ինչպիսի՞ հարցերի պետք է կարողա-
նա պատասխան տալ հանպարհների հետա-
խույզը

1. Ճանապարհի լայնությանը (քանի մետր
է, կամ կողք կողքի քանի շարք սայլակներ կամ
մարդիկ կարող են շարվել):

2. Ճանապարհների գետինը (կավ, ավազ,
յերերուն ավազ, սեվահող, ցեխ, սալահա-
տակ):

3. Ճանապարհի կողքերով հետեւակի և
գումակի շարժման հնարավորությունը

(չե՞ն խանդարում արդյոք ծառերը, առուներ-
ը, ճահիճները և այլն):

4. Ճանապարհի կողքերին կա՞ն արդյոք
ծառեր, վորոնք կոթանդակեն զորամասի քո-
ղարկմանը:

5. Կա՞ն արդյոք ճանապարհի կողքերին
աշնպիսի փոսեր և առուներ, վորոնք կխանդա-
րեն ճանապարհից դուրս գալը, յերբ այդ ան-
հրաժեշտ կլինի (ավիացիայի հարձակում և
այլն):

6. Վորտե՞ղ կան կամուրջներ (փայտի
կամ քարաչեն). կարո՞ղ են արդյոք այդ կա-
մուրջների վրայով անցնել գումակը, հրետա-
նին, ավտոները, տանկերը (պետք է նկատի
ունենալ, վոր յեթե կամուրջի վրայով կարող
է անցնել խոտով բարձրած գյուղական սայլը,
ապա այդտեղից կանցնի և հրետանին, և ավ-
տոները):

7. Վորտե՞ղ աշնպիսի դժվար տեղեր կան,
վորոնց չուրջը, այդ ճանապարհով շարժվելու
ժամանակ, անցնել չի կարելի (կամուրջներ,
ճեղանուղիներ և այլն):

8. Ճանապարհի վրա վորտե՞ղ է հարմար
խափանումներ կառուցել (փակոցներ, Փու-
շասներ, փչացնել կամուրջները և այլն):

9. Վորտե՞ղ կան գազերով վարակված
տեղեր:

Յերբ առաջադրանք ես ստանում ճանա-
պարհը հետախուզելու, բնդգծել այն հարցե-

բը, վորոնք մատնանշել ե հրամատարը, քարտեզի վրա նշանակել շարժման ուղին, կամ խնդրել նրանից, վորպեսզի տա: շարժման նախազինքը, ցույց տալով այն բնակավայրերը, վորոնցով անցնում ե ճանապարհը:

Սովորիր ճանապարհների հետախուզելը դեռևս խաղաղ ժամանակ: Ամեն որ դու գնում ես պարապմունքների ե վերադառնում պարապմունքների ճանապարհով. ոգտվիր դրանից ամեն անգամ ճանապարհին նայելով հետախույզի աչքերով կամ պատասխանելով վերը հիշված հարցերին:

Բ. ԳԵՏԻ ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹՅՈՒՆԸ

21. Ինչպիսի՞ հարցերի պետք ե պատասխան տա մարտիկը գետը հետախուզելու ժամանակ

Գետը կարող ե ուժեղացնել մեր պաշտպանությունը, ծածկելով պաշպանվող գործարմսերը տանկերից ե գծվարություններ ստեղծելով հակառակորդի հարձակվող գործարմսերի համար: Բայց գետը կարող ե նաև խոչընդոտ հանդիսանալ մեր առաջխաղացմանը, մեր հարձակմանը, ծածկելով հակառակորդի դիրքերը:

Այդ բոլոր դեպքերում հետախույզներից կպահանջվեն պատասխանել հետևյալ հարցերին:

1. Գետի լայնությունը:
2. Խորությունը:
3. Հոսանքի արագությունը:

4. Ինչպիսի՞ հատակ ունի (ավազոտ, կավոտ):

5. Ինչպիսի՞ փեր ունի՝ ծածկված, թե բաց (հարթ թե ապառաժ):

6. Վորտե՞ղ կան կամուրջներ, ծանծաղուր, լաստանավեր:

7. Կամուրջի չափը, նրա բարձրությունը ե ամրությունը:

8. Ծանծաղուտի խորությունը ինչպիսի հատակ ունի:

9. Ինչպիսի՞ ճանապարհներ են տանում դեպի գետը ե նրանց անցանելիության աստիճանը հեծեկազորի, գումակի, հրետանու, ավտոնների շարժվելու համար:

10. Գումակի, ավտոների ե մանավանդ տանկերի համար գետից անցնելու հնարավորությունը կամուրջներից բացի (մեկ մետրից ավելի խորություն ունեցող գետը ե մանավանդ յերբ նրա հարավը տղմոտ ե ե փերը ճահճոտ են, անանցանելի՝ թե ավտոյի, ե թե տանկերի ու տանկետների համար):

11. Գետի հովտի լայնությունը՝ հնարավորություն կտա՞ արդյոք գետը կրակից ե Դնդադիրներից ծածկելու համար:

12. Գետի ե նրա հովտի վրա այնպիսի տեղեր, վորտեղ ամենից լավ ե փակոցներ սարքել:

Գետի մասին այդ տեղեկությունները կա-
րելի յե ստանալ՝

ա) անձամբ դիտելով:

բ) տեղական բնակիչներին հարց ու փորձով.

գ) անձամբ զննելով:

22. Ինչե՞ս հետախուզել գետը դիտողության միջոցով

Հետախուզությունը դիտելու միջոցով կատարվում է այն դեպքում, յերբ հակառակորդը խանգարում է մեր հետախուզներին գետը հետազոտելու, իսկ գետը ճանաչող տեղական բնակիչներ հնարավոր չի գտնել կամ դժվար է հավատալ նրանց ցուցմունքներին:

Դիտելու համար պետք է այնպիսի տեղ գրավել, վորտեղից գետը յերևում է, վորքան հնարավոր է, մեծ տարածությամբ: Հետախուզը գրավում է այդ տեղը, համբերությամբ սպասում է և հետեւում է այն բոլորին, ինչ կատարվում է գետի վրա:

Նա կարող է տեսնել այն տեղերը, վորտեղից անցնում են հակառակորդի ձիավորները, վորտեղից անցնում են նրա սայլակները և ավտոները, վորտեղ կան այնպիսի կամուրջներ, վորոնց վրայով վոչ վոք չի անցնում (այդ նշան է, վոր կամուրջը փչացած է, կամ վայրը վարակված է թունավորող նյութերով):

Այնուհետև կարող է հայտարերել հուշերի տեղեր, նկատելով, վոր անցնում է նախիրը: Հուշով անցնելու տեղերը նա կարող է հայտարերել նաև, նկատելով ճանապարհների ու կաճանների ուղղությունը, վոր գնում են դեպի գետը և հեռանում են գետից:

Գետի հովտում նկատվող ճանապարհները և կաճանները ցույց կտան հետախուզին հովտի անցանելիության աստիճանը: Մարգագետնում կամ ճահճում արածող նախիրը ցույց կտա մարգագետնի կամ ճահճի անցանելիության աստիճանը:

23. Գետի հետախուզությունն անձամբ զննելով

Անձամբ զննելով գետի հետախուզությունը, կարող են կատարել տուանձին հետախուզը,

Նկ. 17 Դետի գետից անցնելը

հետախուզական դիրքը, կամ հետախուզական խմբակը:

Գետի խորութիւնը և նրա հատակի բնույթը կարելի չէ պարզել, յետե գետը չափենք փայտով կամ ուղղակի անցնենք հունով: Գետի լայնութիւնը չափում են աչքաչափով կամ ուղղակի չափելով, յետե այդ հնարավոր է:

Տաշեղի կտոր ջուրը գցելով և հաշվելով, թե քանի վայրկյանում տաշեղը կանցնի 10 մետր, հետախույզը կիմանա հոսանքի արագութիւնը:

Գետի ափն անձամբ զննելով, կարելի չէ հայտարարել և հունները: Տրորված կանաչը, ջրի մոտ անասունների և մանավանդ սալակների հետքերը, այդ բոլորը հունի նշաններ են: Հայտարարած հունն անպայման պետք է ստուգել անձամբ անցնելով այդտեղից դեպի մյուս ափը:

Գետի հովիտն ուսումնասիրելու ժամանակ, պետք է ուշադրութիւն դարձնել դար ու փոսերին, փորվածքներին, հեղեղատներին, այդ բոլորն ոգնում են գորամասի քողարկմանը:

Փակոցներ կառուցելու համար տեղերը կարելի չէ համարել այնպիսիք, վորոնց շուրջն անցնելը հնարավոր չէ (կամուրջներին և հուններին մոտենալու տեղերը, հունները, ճեղանուղիները և այլն):

Դիրքը միանգամից ամբողջ կազմով չպետք է մոտենա գետին, յետե այդտեղ հաւաքակորդի հետ հանդիպում ե սպասվում: Այդ դեպքում ավելի լավ է հեռվից աշխատել

վորոշել, թե գրաված ե արդյոք գետը հակառակորդի կողմից, թե՞ վոչ: Յետե հակառակորդ չկա, պետք է անցնել գետը:

Դեաքի գետն անցնելու ժամանակ, հետախույզներից մեկն անցնում է գետը (յետե հարկավոր ե՝ լողալով), մյուսները տեղավորվում են ծածկված տեղերում, պատրաստ լինելով կրակով պաշտպանել նրան (նկ. 17):

Գետն անցնելով, հետախույզը հետագոտում է ափը և ազդանշան տալիս՝ «անվտանգ ե»: Այնուհետև ամբողջ դետքն առաջին հետախույզի դիտողութեան տակ անցնում է գետը:

Յետե անհրաժեշտ է լողալով անցնել հաւաքակորդից մոտ գտնվող գետը կամ լիճը, ապա պետք է փայտերէց և կանաչ ճյուղերից փոքրիկ լաստ պատրաստել և նրա պաշտպանութեան տակ դանդաղ դուրս գալ թագստոցից: Ջուրը չչփել չի կարելի, պետք է այնպես անել, վոր լաստը լողացող թփի տեսք ունենա և այլն:

Յետե հետախույզը լողում է հրացանով, ապա նա մի ձեռքով բարձր բռնում է հրացանը, մյուսով լողում է վորտքերի ոգնութեամբ (գորտի պես):

24. Ինչպե՞ս ձեռք բերել գետը հետախույզելու փորձառութիւն

Քիչ կան այնպիսի ճամբարներ, վորտեղ գետ, լիճ, կամ լճակ չլինի: Ել ավելի քիչ են այնպիսի կարմիր բանակայիններ, վոր գետն աչքի առաջ յեղած ժամանակ որական մեկ յերկու անգամ չլողանային:

Լողանալ՝ ոգտակար բան է: Մակայն նա
ավելի ոգտակար կլինի, յեթե ամեն մի կարմիր
բանակային, լողնալու զնալիս, յենթադրի,
վոր ինքը հետախույզ է, վորից վերադառնա-
լուց հետո կպահանջեն պատասխանել § 21-ում
մատնանշված 10 հարցերին: Յեթե այդպիսի
«հետախուզության» հետեւանքների մասին
գրավոր կամ բանավոր կերպով նա զեկուցի
իր հրամատարին, վորը կնշի, թե հետախույզ-
ները ինչն են ճիշտ կատարել և ինչն են աչքա-
թող արել, այդ զեպքում ուղղակի շատ լավ
կատարելուց հետո (ամառվա ընթացքում 20-30
անգամ), բոլոր կարմիր բանակայիներն ի-
րենց համար աննկատելի կերպով ձեռք կրերեն
զետր հետախուզելու փորձառություն: Լողա-
նալու ժամանակ կարմիր բանակայիները
սովորում են և փորձ են ձեռք բերում զետր
հաղթահարելու համար՝ լողալով առանց հա-
գուստի, զենքը ձեռքին և հագուստով ու զենքը
ձեռքին:

Գ. ԱՆՏԱՌԻ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

25. Ինչպե՞ս է կատարվում անտառի հե-
տազոտությունը

Անտառը՝ զորքի համար լավ թաղստոց է
ոգային թշնամուց, սակայն անտառը նույն-
պես կարող է խանգարել թե մեր և թե հակա-
ռակորդի զորամասերի շարժումը: Անտառը
կարելի չէ ոգտագործել հակառակորդին ծա-

ծուկ մոտենալու համար, նաև կարելի չէ ոգ-
տագործել պաշտպանության համար: Անտառը
պաշտպանության լավ միջոց է հակառակորդի
տանկերից, հեշտացնում է հակառակորդի ծա-
նապարհի վրա փակոցներ կառուցելը, անտա-
ռում կայուն գազերն ավելի յերկար են: Վեր-
ջապես անտառը նյութեր է տալիս կամուրջ-
ների և այլ կառուցումների համար, դիրքերի
ամրացման համար:

Ինչ կարելի չէ սպասել անտառից և ինչ-
պես նրան ոգտագործել մարտական պայման-
ներում՝ այդ կարելի չէ պարզել հետախուզու-
թյամբ:

26. Ինչպիսի հարցերի պետք է պատաս-
խան տա մարտիկն՝ անտառը հետախուզելու
ժամանակ

Անտառի հետախուզության ժամանակ
կպահանջվի պատասխանել հետևյալ հարցե-
րին.

1. Անտառի տարածությունը:
2. Անտառի տեսակը ((խոշոր անձա՞ռ, թե՞
մանրածառ):
3. Ծառերի տեսակները (սաղարթավոր
կամ խառն անտառ):
4. Քանի՞ ճանապարհ է անցնում անտառի
միջոցով, վորտեղի՞ց և ո՞ւր:
5. Ինչպիսի՞ զորամասերի համար է ան-
տառն անցանելի առանց ճանապարհի (անհատ

հետեւակիր⁶, անհատ ձեռագրեր⁶, սալլակներ-
րի⁶, ավտոներ⁶, տանկերի⁶):

1. Ծածկում է արդյոք անտառն ողային
դիտումից, թե վոչ:

7. Կան արդյոք անտառում ձորեր, ճա-
հիճներ, շինություններ:

8. Կարող ե՞ր արդյոք անտառն ինքնըստին-
քյան կամ փակոցների միջոցով դժվարացնել
հեծելագործի և մանավանդ սալլակների շար-
ժումը, (արդեւանտառներ, քիմիական խցան-
ներ և այլն):

Անտառի հետախուզության գնալիս, հե-
տախուզին իր հետ պետք է ունենա այս հար-
ցերի ցուցակը: Այդ հարցերին յերբեմն կարելի
յե պատասխանել ուղղակի բառերի ընդգծում-
ներով, որինակ 3-րդ հարցում ընդգծել փշա-
տերիվ բառը, 5-րդ հարցում՝ սալլակներ բա-
ռը և այլն:

Դ. ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹՅՈՒՆԸ

27 Ինչի՞ համար է պետք բնկավայրերի
հետախուզությունը

Բնակավայրերը զորամասերին թաքստոց
են տալիս ողային դիտողություններից, վատ
յեղանակներից ու ցրտից, տալիս են ջուր և վա-
ռելափայտ: Բնակավայրերում զորամասերը
կարող են ոգնություն ստանալ, բանջարեղե-
նով, խարով, մսով, ալյուրով, հաց թխելով,
սալլերով և բանվորական ուժով: Վորոչ ղեպ-

բերում բնակավայրը, այսինքն նրա շինու-
թյունները կարող են պաշտպանել նաև թշնա-
մու զնդակներից, կարող են ոգտադործվել,
վորպես մարտական թաքստոց:

Չափազանց կարեւոր է հաշիւ առնել
բնակչության քաղաքական տրամադրություն-
ները:

Բնակավայրերի հետախուզության նպա-
տակն է՝ այնպիսի տեղեկություններ հավա-
քել, վորոնք կոժանդակեն մեր զորքերին բնա-
կավայրն ավելի լավ ոգտադործելու իրենց
նպատակների համար:

Նայած, թե ինչ տեսակետից է հե-
տաքրքրում մեզ ավյալ բնակավայրը, ըստ
այնմ էլ տարվում է նրա հետախուզություն-
ը:

28. Զորամասի բնակավայրում նպատա-
կով բնակավայրի հետախուզության հետ կապ-
ված հարցերը՝

1. Ծխերի թիվը:

2. Զրհուրների թիվը, ինչպիսի՞ ջուր է և
մեկ որուգիշերում քանի՞ դույլ ջուր կարող է
տալ յուրաքանչյուր ջրհոր:

3. Վորքա՞ն տներ և գոմեր կարելի յե ոգ-
տադործել մարդկանց և ձիերի տեղավորման
համար:

4. Չկա՞ն արդյոք դյուղում մարդկանց և
ձիերի հիվանդություններ, յեթե կա՝ ինչպի-
սի

սի (առանձնապէս պետք է զգուշանալ տիֆից, սապից, սիբիրախտից) :

5. Հիվանդանոցների համար պիտանի չենքերը (խոշոր տներ, դպրոցներ, հիվանդանոցներ, թատրոններ, կալվածատիրական տներ) :

6. Արդյոք կա՞ խոտ կամ ծղոտ (տակները փռելու համար) :

7. Տների մոտ կա՞ն արդյոք ալեխներ՝ վորպէս թագստոց հակառակորդի ողային հետախուզութիւնից) :

29. Տնտեսական՝ նպատակներով բնակավայրերի հետախուզութեան հետ կապված հարցերը :

1. Կա՞ արդյոք խոտ, դարման, և վո՞րքան :

2. Կա՞ արդյոք դարի, վարսակ :

3. Կա՞ արդյոք հաց, միս :

4. Կա՞ արդյոք ալյուրի պաշար :

5. Կա՞ արդյոք ցորենի, հաճարի պաշար և վորքա՞ն :

6. Կա՞ արդյոք չկախած հացահատիկ և վորքա՞ն :

7. Կա՞ն արդյոք ջրաղացներ, հացի փոեր :

8. Վորքա՞ն խոշոր և մանր անասուններ կան :

9. Վորքա՞ն ձիեր և սալեր կան :

10. Վորքա՞ն դարբնոցներ և դարբիններ կան :

11. Քա՞նի աշխատունակ բնակիչ կա :

12. Բնակչութիւնը վորչափով է ապահովված բահերով, կացիններով և սղոցներով :

13. Կա՞ արդյոք կոլխոզ, սովխոզ. նրանց ունակութիւնը, և նրանց մոտ յեղած ալյուրի, հացահատիկների, խոտի պաշարը :

14. Կա՞ արդյոք հացահատիկների հառարակական պահեստ (սերմացու) :

30. Բնակչութեան ֆալաֆակա՞ն հետախուզութեան

Յէթե հետախուզին հանձնարարված է բնակչութեան քաղաքական հետախուզութիւն կատարել, ապա նա պետք է պատասխանի հետեւյալ հարցերին.

1. Արդյո՞ք չատ կան մեզ թշնամի դասակարգերի ներկայացուցիչներ (կալվածատերեր, վաճառականներ, հոգեվորականներ և այլն) :

2. Կոմունիստների կոմյերիտականների, կոլխոզնիկների, բաւրաւիկների, կարմիր պարտիզանների, խորհրդային ծառայողների, նախկին կարմիր բանակայինների թիվը :

3. Վորտե՞ղ են ապրում կոմունիստների և չքավորների ընտանիքները և ինչպէս է նրանց նյութական դրութիւնը :

4. Ո՞վ է մեզ թշնամի խմբավորումների առաջնորդը :

5. Բնակչութեան վերաբերմունքը դեպի կրօնը և տերտերները, ազդեցութեան աստիճանը բնակչութեան վրա:

6. Չկան արդյո՞ք շրջակայքում սպիտակների հրոսակախմբեր, գոսալիքներ, կանաչների կամ մեր պարտիզանական ջոկատներ:

7. Ո՞ւմ և համակրում բնակչութեան մեծամասնութիւնը:

8. Կողմնակի ո՞վ կա գյուղում բնակվող: Վաղուց և նա այդտեղ յեկել և ինչով և զբաղվում:

9. Պարզել, թե հակառակորդը ինչպե՞ս և մե՞տքերով բնակչութեանը չե՞ն յեղել գյուղացիներին ծեծի յենթարկելու, բռնութիւնների, գնդակահարութեան և այլ դեպքեր:

10. **Բնակավայրում ի՞նչ զխոն հակառակորդի մասին** (վորակե՞ղ և նա, ինչքա՞ն և, ինչպե՞ս և նրա տրամադրութիւնը, վախկո՞տ և, թե անխույթ, ինչպե՞ս և վերաբերվում տեղական բնակչութեանը, ի՞նչ են խոսում հակառակորդի գինւորները պատերազմի մասին. չե՞ն նեղվում նրանք միջերկրների կարիքից: Բնակչութեան մեջ հակառակորդը չե՞ ցրել լրագրեր և թերթիկներ, յեթե այս, ապա հավաքել այդ և այլն):

31. Պաշտպանութեան տեսակետից բնակավայրի հետազոտութեան հետ կապված հարցերը

Բնակավայրերը, մանավանդ ձմեռը խո-

ղացել են և դեռ կխաղան խոշոր դեր: Նրանց համար պատերազմի ժամանակ միշտ տեղի կունենան մարտեր, ըստ վորում գյուղը կարելի չէ ողտադործել պաշտպանութեան համար: Նկատի ունենալով բնակավայրերի նշանակութիւնն այդ տեսակետից, անհրաժեշտ և կարողանալ պատասխան տալ հետևյալ հարցերին.

1. Բնակավայրի դիրքը (բարձրութեան վրա, դաշտավայրում կամ ձորում):

2. Կա՞ն արդյոք քարի շենքեր և պարիսպներ, վորոնք կարող են վորպես հենակետեր ծառայել բնակավայրը պաշտպանելու համար:

3. Ինչպիսի՞ տեղեր կան բնակավայրում, **վորոնք հնարավորութիւն կտան հեշտութեամբ արգելքներ կառուցել հակառակորդի զրահապատների և մանավանդ տանկերի շարժման համար:**

4. Կա՞ն արդյոք այդիներ և բանջարանոցներ, վորոնք կհեշտացնեն բնակավայրի պաշտպանութիւնը հրդեհի ժամանակ:

5. Կա՞ն արդյոք հրետանու համար ծածկված դիրքեր, դիտակետեր և ինչպիսի՞ն են նրանք:

32. Ո՞ւմ կողմից և ինչպե՞ս և կատարվում բնակավայրի հետախուզութիւնը
Բնակավայրի հետախուզութիւնը կատարվում և առանձին հետախուզի, հետախու-

զական դիրքերի և ավելի խոշոր հետախուզական խմբակների կողմից: Քաղաքական հետախուզությունը կատարվում է կամ հատկապես նշանակված անհատների, կամ հենց նույն հետախույզների կողմից, վորոնք կառուցվում են նաև մյուս խնդիրները:

Հետախուզության հիմնական միջոցն է՝ տեղական բնակիչների հարց ու փորձն ու զննությունը:

Բնակավայրի հետախուզության ժամանակ պետք է պահպանել հետևյալ սովորո՞րը:

1. Բնակավայրին մոտենալիս, քանի դեռ չես համոզվել, վոր հակառակորդ չկա, ընդունիր, վոր նա այնտեղ է:

2. Նախ քան բնակավայրը մտնելը, վորոշ ժամանակ դիտիր նրան ծածուկ, վորպեսզի պարզես, թե հակառակորդն արդյո՞ք այնտեղ չէ:

3. Բնակավայրին մոտեցիր ծածուկ:

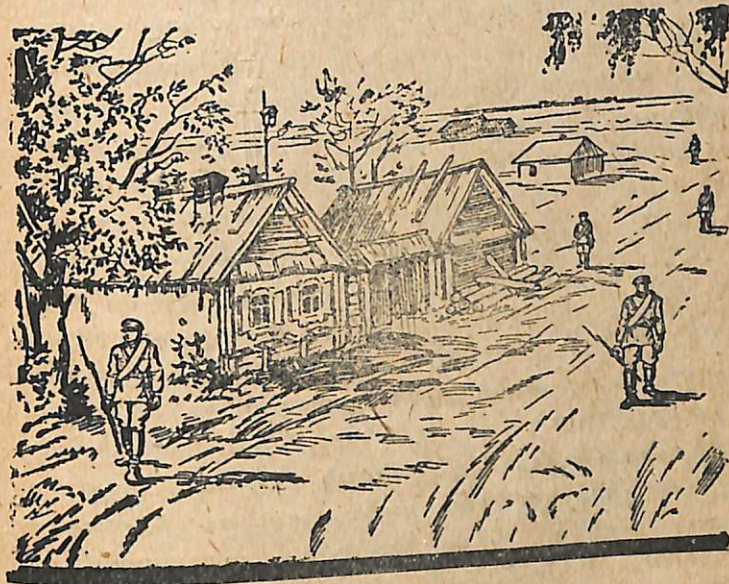
4. Մոտենալով բնակավայրին, ընտրիր ամենաադափուկ խրճիթը, և մտնելով ներս, զգուշությամբ հարցուփորձ արա բնակիչներին, թե արդյո՞ք հակառակորդը գյուղումը չէ՞, և ընդհանրապես ստացիր հետախուզության հետ կապված քեզ հատաքրքրող հարցերի պատասխանը:

5. Բնակավայրը միայնակ մտիր միայն այն դեպքում, յերբ հաստատ գիտես, վոր

բնակչությունը համակրանքով է վերաբերվում դեպի Կարմիր բանակը:

6. Յեթե դու գտնվում ես դեռքի կազմի մեջ, հիշիր, վոր դեռքը հետախուզություն է կատարում վոչ միայն տեղական բնակիչներին հարցուփորձով, այլ և ստուգման է յենթարկում ստացած տեղեկություններն՝ ուշի ուշով զննելով բնակավայրը:

Դեռքի կողմից բնակավայրի զննությունից առաջ, նպատակահարմար է վերցնել իր հետ ուղեկից (գաղտնի պատանդ) բնակավայրի ավելի ազդեցիկ անհատներից մեկին:

Նկ. 18 Գյուղի զննությունը դեռքի կողմից

Գյուղի միջով անցնելիս, դետքը չարժ-
վում է փողոցի յուրաքանչյուր կողմից յեր-
կու ձգված չլթալի ձևով: Դիտակալներին յու-
րաքանչյուրը հսկում է փողոցի հակառակ
կողմի պատուհաններին ու դռներին:

Դետքի ավազը քայլելով դետքի կենտ-
րոնում, ուշադրությամբ զննում է հարևան փո-
ղոցները նրանց խաչմերուկներից: Դիտակալ-
ներից մեկը մտնում է մի քանի բակ, վորոնք
կառկածելի յեն թվում է զննության ե յեն-
թարկում:

Առանձին փոքր ագարակները կամ ա-
ռանձին տների զննության ժամանակ, վոր-
տեղ կարելի յե սպասել թշնամու հանդիպու-
մը, դետքը կերպուում է հետևյալ միջոցը.
սկզբում ամբողջ դետքը ծածուկ դիտում է ա-
գարակը, այնուհետև դիտակալներից մեկը
մտնում է ագարակը, զգուշությամբ չարժ-
վելով, վորքան կարելի յե, ծածկված ճանա-
պարհով: Մոտենալով դռանը, դիտակալը
չպետք է ուղղակի գնա դեպի դուռը, այլ պա-
տի տակով, պատին շատ մոտիկ, ձեռքին
պատրաստի ունենալով հրացանն ու նռնակը:
Դետքի մյուս մարտիկները լավ ծածկված
դիրքից հետևում են, ամեն մի բոպե պատ-
րաստ լինելով կրակ բանալ տունը հետազո-
տող իրենց հետախույզին պաշտպանելու
համար: Մեն-մենակ չպետք է տուն մտնել:
Յեթե պահանջվում է, պետք է ներս նայել

պատուհանից, կամ պատուհանի տակ ականջ
դնել, պետք է պատի ուղղությամբ զգուշու-
թյամբ սողալով մոտենալ պատուհանին: Գի-
շերը լուսամուտից ներս նայելիս, չպետք է
դեմքը մոտեցնել ապակուն:

Չկա այնպիսի ճամբար, վորը չըջապատ-
ված չլինի մի քանի տասնյակ գյուղերով:
Չկա այնպիսի կարմիր բանակային, վորը յե-
ղած չլինի նրանցից թեկուզ ամենամոտ գրանը-
վող գյուղերում: Յեթե այդ հաճախումները
սովորություն դարձնել, յեթե այդ հաճախում-
ներն ոգտազործել բնակավայրերի հետախու-
զության պրակտիկա ձեռք բերելու համար, ա-
պա կարմիր բանակը կարճ ժամանակամիջո-
ցում լիկվիդացիայի կենթարկի հետախուզու-
թյան ամենադժվար մասը՝ կարմիր բանակա-
լիներին կողմից բնակավայրերի հետախուզու-
թյուն կատարելը:

Սաղաղ ժամանակ § 29, 30, 31-ում թված
տեղեկություններ ստանալը մի քիչ ավելի
հեշտ է, քան պատերազմի ժամանակ: Սաղաղ
ուսուցման ժամանակ առանց տեղական իշխա-
նության ոգնության բնակավայրերի հետա-
խուզությանը վերաբերող տեղեկություննե-
րը, մանավանդ քաղաքական և անտեսական
տեղեկություններ (§ 30, 31) ստանալ կարողա-
ցող հետախույզը նույնանման խնդիրներ կկա-
րողանա կատարել նաև պատերազմի ժամա-
նակ:

Նախապատրաստության այդ բնագավա-

ռում ամենից հեշտ ե հետեւյալ կերպ վար-
վել: Հրամատարը նախորոք տեղեկան իշխա-
նությունների միջոցով բնակչության մասին
ստանում ե անհրաժեշտ տեղեկությունները և
այնուհետեւ առաջարկում ե հետախույզնե-
րին հավաքել նույն տեղեկությունները, բայց
չդիմելով իշխանություններին: Այդ տարբեր
ձեւով հավաքած տեղեկությունների նմանու-
թյունը կրնորոշի, հետախույզների կողմից
քաղաքական և տնտեսական հետախուզու-
թյան ասպարիզում ձեռք բերած հմտության
աստիճանը:

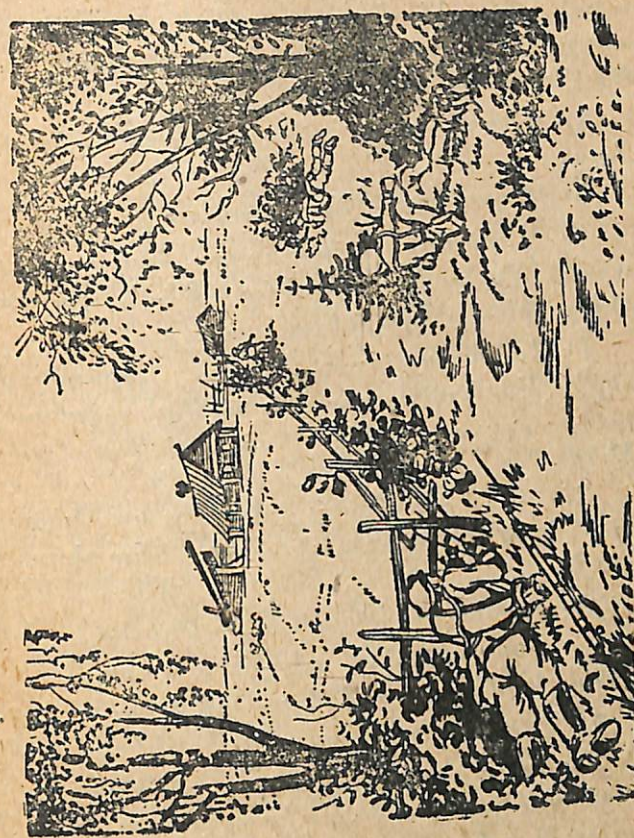
Դ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԻՐՔԵՐԻ ՀԵՏԱԽՈՒ-
ՋՈՒԹՅՈՒՆԸ

33. Ի՞նչ պետք ե իմանալ հակառակորդի
դիրքի մասին

Հակառակորդի դիրքերի հետախուզու-
թյունն անհրաժեշտ ե պարզելու համար, թե
վորքան ուժեղ են այդ դիրքերը, ինչպիսի փա-
կոցներով ե նա ուժեղացված (լարային, ար-
գելանտառակ և այլն), ինչպե՞ս են դասավոր-
ված այդ փափկոցները, հակառակորդը վորտե՞ղ
ե դրել իր զնդացիները, ինչպիսի՞ տեղերով
հնարավոր ե մոտենալ դիրքերին:

Այդ կապակցությամբ հետախույզը հրա-
մատարին պետք ե պատասխան տա հետեւյալ
հարցերին:

1) Կա՞ արդյոք լարփակոց և քանի շար-
քից ե բաղկացած:

Նկ. 19 Առանձին ագարակի զննությունը դիրքի կողմից
(§ 32 կետ 6)

2) Կա՞ն արդյոք անցքեր լարփակոցի մեջ
և վորտե՞ղ ավելի հեշտ ե անցքեր բանալ՝ ան-
նկատելի մնալով հակառակորդի համար:

3) Վորտե՞ղ են դասավորված հակառակորդի դիտակետերը:
կորդի գնդացիներն են՝ առջևի յեզրում, թե
դիրքի խորքում:

4. Վորտե՞ղ են հակառակորդի դիտակետերը:

5. Վորտե՞ղ են նրա պահեստի ուժերը:

6. Գործադրե՞լ է արդյոք հակառակորդը
կայուն թունավոր նյութեր (թՆ)՝ պաշտպանութ-
յուն թյունն ուժեղացնելու համար:

7. Հակառակորդը միայն խրամատներ
ունի՞, թե կան ապաստարաններ՝ հրետանու
կրակից պաշտպանվելու համար և խրամատու-
ղիներ:

34. Ո՞ւմ կողմից և ինչպե՞ս է կատար-
վում հակառակորդի դիրքերի հետախուզու-
թյունը

Հետախույզների դիտողությունը, անմիջ-
ական գննությունը, գերիներ վերցնելը և
վերջապես մարտի բռնվելը—ահա հակառակոր-
դի դիրքերի հետախուզության միջոցները:

Հակառակորդի դիրքերի հետախուզու-
թյան ամենահեշտ ձևը դիտողությունն է: Ու-
շադրությամբ և համբերությամբ դիտելով
հակառակորդին, իմանալով ռազմական հա-
կանիչները, կարելի չէ հավաքել անհրաժեշտ
չափ տեղեկություններ հակառակորդի դիրքի
և նրա ամրությունների մասին:

Սակայն, հեռվից դիտել միշտ էլ հաջողու-

թյունների չի հանդուժ: Լարափակոցները
կարող են ծածկված լինել վայրի ծալքերում,
թունավորող նյութերի հոսք կարող է չհաս-
նել մինչև մեր դիրքերը, իսկ հակառակորդի
գնդացիներն, սպասելով մեր գրոհին, կարող
են թաքնվել և առժամանակ չհայտարարվել:
Այդպիսի դեպքերում առանձին հետախույզնե-
րը և հետախուզական դիրքերը, ծածկվելով
վայրի խորտուրդրտություններում կամ դե-
շերային մթության մեջ, մոռենում են թշնա-
մու ամրություններին և լրացնում են այն տե-
ղեկությունները, վորոնք ստացված են դի-
տելու միջոցով:

Ել ավելի շատ տեղեկություններ կարելի
չէ ստանալ գերուց: Սակայն միշտ էլ չի հա-
ջողվի աննկատելի կերպով, ծածուկ մոտենալ
հակառակորդի ամրություններին և միշտ էլ
չի հաջողվի գերիներ վերցնել: Նման դեպքե-
րում մնում է հետախուզության մի հաստատ
և վստահելի միջոց՝ այդ հետախուզությունն
և մարտի միջոցով: Հետախուզական դեպքը,
անակնկալ հարձակում գործելով հակառա-
կորդի կարևոր կետերից մեկի վրա, անխուսա-
փելիորեն կստիպի նրան գնդացրային կրակ
փելիորեն կստիպի նրան գնդացրային կրակ
բանալ և նույնիսկ հակադրոհի դիմել և այդ-
ամրությունների բնույթը, թե գնդացիների
տեղը, թե նրա ոժանդակ ուժերի դասավորու-
թյունը:

Վորքան հաջող բնորված լինի հետախու-
զողը

գության նպատակով գրահի յենթարկելու կե-
տը, վորքան ծածուկ կատարվեն հարձակման
նախապատրաստությունները, վորքան անա-
կընկալ կատարվի այդ, այնքան հեշտ և արա-
զորեն կկարողանանք ձեռք բերել մեզ անհրա-
ժեշտ տեղեկությունները:

35. Ինչպե՞ս հայտարարել հակառակոր-
դի գնդացիքն ու դիտակետերը

Հարձակվող հակառակորդի ամենասար-
սափելի թշնամին հակառակորդի լավ թաղ-
ցրած զնդացիքն է: Նա կարող է հարձակվող
ջոկի յերեսին բաց թողնել մեկ բոպեյում 500
զնդակ:

Սակայն պակաս չեն նաև զնդացիքի իրեն
ուժեղ թշնամիները—դիվիզիական, զնդային և
գումարտակային հրետանիները, ականանետ-
ները, նռնանետները, մեծակալիքը զնդացիք-
ները, սնայպերները (ամենալավ հրաձիգնե-
րը) և վերջապես հրաձիգները: Գնդացիքին
մեկ հաջող դիպումը բավական է, նրան չար-
քից դուրս հանելու համար: Ահա թե ինչու
նրա համար սովորաբար ընտրվում է դիտո-
ղությունից լավ թաղցրած տեղեր: Յեւ ահա
թե ինչու դիտողի և հետախույզի համար ա-
ռաջնակարգ խնդիր է՝ հայտարարել թշնա-
մու զնդացիքների դասավորությունը, ցույց
տալ այդ տեղերն իր հրետանուն, իր նռնա-
ձիգներին և դրանով իսկ, վորքան կարելի յե-
լուտ, անվնաս դարձնել հակառակորդի զնդա-
ցիքները:

Հակառակորդի զնդացիքները կարող են

դասավորվել բաց դիրքում, կրակելով ուղղա-
կի իրենց առջեւում, ծածկվելով մեր դիտող-
ներից թիվերով, կոշտերով, խոտով: Հայտնա-
բերել այդպիսի զնդացիքը համեմատաբար
հեշտ է: Հենց վոր նա սկսեց կրակել, մեր դի-
տողը կնկատի զնդացիքի փողի առաջ կամ
բարձրացրած փողին, կամ ծխի մշուշը, կամ
յեռացող ջրի գոլորշին:

Գիշերը զնդացիքը հայտարարվում է նրա
փողաբերանի առջեւում բոցի ընդհատվող
բռնկումներից:

Ուշագիր դիտողը կկարողանա հայտարա-
րել բաց դիրքում՝ գտնվող զնդացիքը նույնիսկ
թմբի յետեւում՝ դիտողը նկատել է հակառա-
կորդի մի խմբակ 2—3 հոգուց բաղկացած: Յու-
րաքանչյուր կարմիր բանակային զիտե, վոր
մոտորի ժամանակ հրաձիգներին չի թույլա-
տրվում հավաքվել խմբակներով: Այստեղից
նա յեզրակացնում է, վոր հայտարարած խմբա-
կը մեկ տեղ է հավաքվել միասին աշխատելու
անհրաժեշտությունից դրդված և վոր նրանք
խմբվել են կամ զնդացիքի մոտ, կամ դիտակե-
տում: Դեռևս զեմար է վորոշել, թե իսկապես
այստեղ ինչ կա, բայց ահա, շարունակելով
հետեւել, հետախույզը նկատեց, վոր խմբա-
կին մոտեցավ մի մարդ: Վորոշ ժամանակից
հետո նա զնայց դեպի թիկունքը: Քիչ հեռո
այդ տեղին մոտեցավ մի շուն: Դիտողը վորո-
շակի յեզրակացնում է, վոր հայտարարած

խմբակը կարող է միմիայն հակառակորդի դիտակետը լինել: Նկատածի մասին հայտնելով իր հրամատարին, հետախույզը կշարունակի փնտռել գնդացիքը մի այլ տեղում և վերջիվերջ կգտնի:

Ավելի դժվար է հայտարերել հակառակորդի այնպիսի գնդացիքները, վորոնցից մեկը գտնվելով մեր դիմացը, մեզ վրա չի կրակում, այլ թագնվելով մեր դիտողութուններից գնդակի համար անմատչելի հողի թմբի կամ տան հետեվը, կրակը կուղղի մեր հարեվանների վրա, մինչդեռ մյուս գնդացիքը, գտնվելով մեր հարեվանների դիմացը՝ կրակը կուղղի մեզ վրա: Ամենից խաճախ այդպես պետք է դասավորվեն հակառակորդի գնդացիքները պատերազմի ժամանակ: Այդպիսի գնդացիքները կարող է հայտարերել միայն այնպիսի հետախույզը, վորը վարժված է դիտել վայրը վոչ միայն իր առջեվի մասում, այլ և հարեվանների առջեվի մասը:

Յուրաքանչյուր հետախույզ պետք է հիշի, վոր ամեն մի գնդացիք բացի հիմնական դիրքից ունի նաև մի քանի պահեստի դիրքեր: Յենթարկվելով մեր հրետանու կամ գնդացրի կրակին, հակառակորդի գնդացիքները կհասկանան, վոր նրանց գնդացրի տեղը հայտարերված է, և նրանք կաշխատեն աննկատելի կերպով տեղափոխվել պահեստի դիրքերից մեկը: Միայն հայտարերված գնդա-

ցիքներին ուշադրությամբ հետեվող հետախույզը ժամանակին կնկատի հակառակորդի գնդացրի այդպիսի դիրքից դերք փոխադրվելու մոմենտը և կհայտարերի նրան նոր դիրքում:

Իսկ յեթե նա հնարավորություն տա թշնամու գնդացրին աննկատելի կերպով անցնելու նոր դիրքը, ապա հարկ կլինի նորից վորոնել այդ գնդացիքը, սպասելով, թե յերբ նա պարզապես կմատնի իրեն՝ կրակելով:

Չափազանց դժվար է հետախույզի համար հայտարերել այնպիսի գնդացիքը, վորը տեղավորված է ծածկված դիրքում: Այդպիսի գնդացիքը տեղավորում են վորեւե թմբի հետեւը կամ ձորակում և կրակում են այդ թագստոցի հետեւից անդրաճիդ կրակով: Այսպիսի գնդացրի տեղը կարելի չէ վորոշել ձայնից կամ սավառնակի միջոցով: Այնուամենայնիվ այդպիսի գնդացիքների կրակի դեմ կարելի չէ կռվել, ինչպես նաև չտեսնելով նրանց: Դրա համար բանույնիսկ չտեսնելով նրանց՝ դիտողներին, վական է հայտարերել նրանց դիտողներին, վոչնչացնել նրանց և դրանով իսկ, ինչպես ասում են, կուրացնել թշնամու գնդացիքը: Ամեն մի հետախույզ, փնտռելով գնդացիքների տեղերը, պետք է նույնպես ուշադրությամբ փնտռի նաև հակառակորդի դիտակետերը:

Ամեն մի հրաձիգ դեռևս խաղող ժամանակ պետք է սովորի թշնամու գնդացրի փնտռելու

«ինչ է անցարանը»: Յեթե դիմացինդ ճիշտ առաջ անցարանը, ապա դու յեվս պարտավոր ես պատասխանել «ինչ է ասքը» հարցին:

4. Հարցերն ու պատասխանները տուր ցածր ձայնով, վորպեսզի չլսի վորեւ տեղ մոտերքում թագնված հակառակորդը:

5. Յեթե հանդիպածդ մարդը «ինչ է անցարանը» հարցին փոխանակ պատասխանելու, սկսեց փախչել, համարիր նրան թշնամի և կրակիր վտաններին, վորպեսզի վիրավորես և նրան գերի վերցնես:

6. Նկատելով դեպի քեզ յեկող միայնակ հակառակորդին, թագնվիր, և մոտ թողնելով նրան, նշան բռնելով հրաման տուր — «գեներդ գցիր» և գերի վերցրու: Ավելի լավ է, յեթե կարողանանք չըջապատել թշնամուն ամբողջ դեռքով և ընդհանուր ուժերով անակրնկալ հորձակվեք նրա վրա և զինաթափ անելով, գերի վերցնեք առանց հրաձգության և աղմուկի:

7. Առանձնապես աշխատիր կենդանի բռնել հակառակորդի սպային՝ նա ավելի շատ բան գիտի և ավելի շատ բան կպատմի թշնամու ուժերի և մտադրությունների մասին:

8. Յեթե դու գտնվում ես դեռքի կաղմի մեջ, ապա հիշիր, վոր դեռքի հիմնական խնդիրը հետախուզությունն է և վոչ թե մարդը, ուստի հանդիպելով ավելի ուժեղ հակառա-

կորդին և հնարավորություն չունենալով անակրնկալ հորձակման միջոցով վոչնչացնել նրան, ավելի լավ է խուսափել մարտից, չարունակել դիտողությունը և դարանամուտ լինել միայնակներին գերի վերցնելու համար:

9. Նկատի ունեցիր, վոր ձիով, ավտոյով կամ մատոցիկով ամենից հաճախ հրամաններ են տանում: Հրամանը ձեռքին բռնված մեկ գերին ավելի շատ տեղեկություններ է տալիս, քան հակառակորդի հարյուր հասարակ շարքային զինվորները:

Նկ. 21 Թշնամու զրահամեքենան գերի վերցնելու ձևը (§ 36)

10. Միայնակ ձիավորին, և մանավանդ մատոցիկը կամ ավտոն ավելի լավ է բռնել դարանի կամ թակարդի միջոցով:

Ահա մի որինակ. դեռքը չարժվում է ճանապարհի ուղղությամբ և հեռվից տեսնում է, թե ինչպես հակառակորդի զրահապատը է, թե ինչպես հակառակորդի կառուցել իջնում է սարից: Դեռքը թակարդ կառուցել չհասցրեց, հակառակորդի զրահապատն անջատվեց, սակայն գեռքը գիտի, ցավ դեպի թիկունք, սակայն գեռքը գիտի, վոր յեթե հակառակորդին թիկունքում չբռնեն,

նա յետ կվերադառնա: Դիտակալներն իրենց հետ ունեն րահեր: Նրանք անցան գործի, և 10 րոպեյից հետո ճանապարհի լայնությամբ արդեն փորված եր մի առու կես մետր խորությամբ և լայնությամբ: Առուն ծածկեցին ձուղքերով և ծղոտով, վրան լցրեցին հող ու փոշի: Հազիվ գործը վերջացրին, յերբ լավեց մատորի աղմուկը: Այդ հակառակորդի գրահապատն եր վերադառնում հետախուզությունից: Ծանոթ լինելով ճանապարհին, նա գալիս է առանց առանձին զգուշության և հետեվապես չնկատեց ծածկված առուն, խրվեց նրա մեջ, չուռ յեկավ և կանգնեց: Զրահապատի անձնախումբը փորձեց դուրս նետվել զրահամեքենայից, սակայն հետախույզները դիպուկ զնդակները տեղն ու տեղը սպանեցին դուրս թռչողներին, իսկ ձեռքի նռնակը ստիպեց մնացածներին սպիտակ դրոշակ բարձրացնել և հանձնվել:

Ավելի հեշտ է դիտել հակառակորդի գրահապատը, յեթե ճանապարհի վրա կամուրջ է գտնվում: Բաժական է սղոցել վոտները կամ հանելը յերեսը ծածկող տախտակներից մի քանիսը, զբանց տեղերը ծածկելով շատ բարակ տախտակներով, և հակառակորդի գրահապատը կխորտակվի կամբջի վրա, վորից հետո դժվար չի գերի վերցնել նրան լեկուղ գատարի ձեռքերով (նկ. 21 և 22):

Ահա նույն ճանապարհով գալիս է արդեն մոտ թե զրահամեքենա, այլ թեթև մարդատար ավտո, մեջը նստած է մի սպա: Ըստ յերևույթին սպան իր հետ հրաման է տանում, կամ գուցե հետախուզում է ճանապարհը իր զորքերի համար:

Մեր հետախույզները թագնվել են ճանապարհի մոտ գտնվող թփերում և սպասում են: Մեքենան մոտենում է: Հետախույզներից մեկը դուրս գալով ճանապարհը՝ գոռաց՝ «կանգ»

Նկ. 22 Մարդատար ավտոն գերի վերցնելու միջոցը

Առուն փակում է ավտոյի ճանապարհը «առ»: Սակայն չփերը չլսեց, և ընթացքն ավելի արագացրեց: Մոտոսին ուղղած հետախույզների դիպուկ զնդակները կանգնեցրին մեքենան: Սպան սկսեց փախչել միաժամանակ կրակելով, բայց նա շատ չհեռացավ: Հետախույզի գնդակը նրա յետեվից հասավ: Հետախույզները հետադուռեցին թշնամուն և նրա մոտ մի հրաման գտան: Հրամանում ասված էր, վոր հակառակորդը ուզում է անցնել մեր դիվիզայի թիկունքը: Այժմ հակառակորդն արդ հրամանը ժամանակին չի ստանա, իսկ

մեր գորարանակը, նախագուգաչցված լինելով
հակառակորդի մտադրությունների մասին,
կնախապատրաստվեն և նրա համար թակարդ
կտարեն: Յերբ հետագայում կհետաքրքվեն,
թե վոնց յեղով, վոր հակառակորդն այդպես
հեշտությամբ ջախջախվեց, կպարզվի, վոր
պատճառը հետախույզների լավ աշխատանքն
է: Խիզախ, զարգացած և սրամիտ հետախույզ-
հրաձիգներից բաղկացած մեկ հետախուզական
դեաքը շատ բան կարող է անել:

Եւ ավելի հեշտ է գերի վերցնել մոտո-
ցիկլը, միայնակ ձիավորին կամ հեծանիվոր-
դին: Այդ բանը հեշտությամբ կարող է անել
նաեւ մեկ հետախույզը:

11. Գերի վերցնելու դեպքում, նախ և ա-
ռաջ վերցրու նրա զենքը, այնուհետեւ վերցրու
բոլոր թղթերը՝ մինչև անձնական նամակները
ներառյալ: Հիշիր, վոր հակառակորդը կաշխա-
տի վոչնչացնել այդ փաստաթղթերը և թույլ
մի տալ նրան այդ անելու:

12. Գերուց խլած կամ սպանված թշնա-
մուց վերցրած գրադրությունը շտապ աչքի
անցկացրու, ստուգիր, թե արդյոք նրանց մեջ
հրաման չկա: Ամեն տեսակի հրաման պետք է
անմիջապես հասցնել շտաբ կամ քեկուգ քո
հրամանատարին:

13. Յեթե հակառակորդը նկատեց քեզ մե-
նակ և սկսեց հետապնդել, այնպես վարվիր,
իրբ դու այդ չես նկատում, ամեն տեսակի մի-

ջոցով ցույց տուր հակառակորդին, վոր իբր
դու մենակ չես: Նշաններ արա, իբր կանչում
ես ընկերներիդ, կրակիր տարբեր տեղերից և
այլն:

14. Յեթե հետախույզության ժամանակ
ինքդ ընկնես հակառակորդի դարանը կամ
անսպասելիորեն հանդիպես ավելի ուժեղ
թշնամու, ապա նախ և առաջ հրացա-
նաձգությամբ զգուշացրու ընկերներիդ վտան-
գի մասին, իսկ ինքդ աշխատիր գնադեկոծմամբ,
արագ կերպով նահանջել դեպի մոտ անտուր,
թփուտը, ձորը կամ ուղղակի վարելահողը:

15. Յեթե դարանի մեջ ընկերդ է ընկել,
ոգնիր նրան կրակով, իսկ յեթե կարող ես,
ապա և սվինով:

16. Յեթե ժամանակին հայտարերես
թշնամու գերազանցող ուժը, իսկ ինքդ հայտա-
րելված չես նրա կողմից, ապա շարունակիր
ծածուկ դիտել նրան և անմիջապես հաղորդիր
հրամանարիդ հակառակորդի մասին:

17. Յեթե հակառակորդը քեզ հայտարե-
րել է, այնպես նահանջիր, վոր հետապնդող
թշնամուն առաջնորդես դեպի մեր զորամասե-
րը և այդպիսով կործանես նրան:

18. Յեթե ընկել ես մոտ գտնվող հակա-
ռակորդի գնդակոծման տակ, մի պատասխա-
նիր նրա կրակին, մինչև վոր համոզվես, վոր
թշնամին քեզ վրա յե կրակում և վոր միայն
գնդակահարությամբ դու կազատվես գերի
ընկնելուց:

ՀԵԿՈՒՑԱԳՐԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

37. ՀԵՏԱՆՈՒԶՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԶԵԿՈՒ-
ՑԱԳՐԵՐ

Վայրի և բնակչության մասին տեղեկու-
թյուններ հավաքելը՝ դեռ Գործի մի մասն է:
Մնում է ևս մեկ, վոչ պակաս կարեւոր աշխա-
տանք, այն է՝ զեկուցագիր գրել և ամենակարն
ժամանակամիջոցում հասցնել այն ըստ պատ-
կանելույն: Ամենակարեւոր տեղեկություն-
ները վոչ մի արժեք չունեն, յեթե նրանք ստաց-
վում են ուշացումով:

Հետախուզության դնալիս, լավ կլինի,
յեթե հետզ վերցնես «Հետախույզի դաշտային
դրքույկը»՝ զեկուցագիր գրելու համար: Յե-
թե այդպիսի դրքույկ չունես, ապա խնդրիր
հրամանատարին, վորպեսզի քի կտոր թղթի
վրա գրի այն հարցերը, վորոնց դու պետք է
պատասխանես զեկուցագրում: Ահա այդպիսի
թերթիկի ձևվերից մեկը:

Ուժ՝ _____

Վորտեղից՝ _____

№ _____

Քարտեղ _____

Վորտեղից _____

193 _____

թ. _____

ամիս _____

ժամ _____

րոպե _____

1. Վճարեղ և չեղը նկատեցիր հակառակորդին _____

2. Ինչպիսի հակառակորդ է (հետևավակ, հեծելա-
գոր, հրետանական տանկեր, զրահապատներ և այլն) _____

և նրա թիվը _____

3. Ինչ է (եր) անում հակառակորդը _____

4. Ինչ ես դու անում ե ինչ ես մտադիր այնու-
հետեւ անելու _____

Ծանոթություն. Յեթե դու անձամբ հակառակորդին
չես տեսել, ալլ միջան լսել ես, մյուս յերկրին
գրիր վորտեղից, լերը և ումից ես լսել:

Ստացողի ստորագրությունը _____

№ _____

Ստացա _____

1933 _____

թ _____

ժամ _____

րոպե _____

Ստորագրություն _____

Յերը դնում ես դետը, անտառը, դյուղը,
ճանապարհը հետազոտելու, հարցրու հրամա-
տարից, թե ինչպիսի հարցերի յե նա պատաս-
խան պահանջում:

Հիշիր, վոր առանց հրամանատարի ոգնու-
թյան ել դու կկարողանաս զեկուցագիր գրել,
պատասխանելով այն հարցերին, վորոնք զե-
տեղված են՝

դետի _____

Հետախուզության _____

վերաբերյալ _____

§ 21-ում,

չյուր առաջագրանքը կատարելու ժամանակ հավաքել հակառակորդի, վայրի և բնակչու-
թյան մասին տեղեկություններ և այդ բոլորի
մասին զեկուցել քո հրամատարին: Հիշիր, վոր
բացի դրանից քեզ կարող ե տրվել հետախու-
զությանը վերաբերող հատուկ խնդիր, վորը
պետք ե կատարես դու անհատապես կամ
դեպքի կազմի մեջ:

2. Հետախուզության վերաբերող խնդիր ստա-
նալով, պարզաբանիր այն, ինքդ քեզ պատաս-
խանելով հետևյալ հարցերին.

ա) Վորտե՞ղ և ի՞նչ ե քեզ հանձնարարված
հետազոտել և առանձնապես ինչ բանի ուշա-
դրություն դարձնել:

բ) Մոտավորապես վորտե՞ղ ե գտնվում
մեր հետախուզությունն ու պահպանությունը
և ի՞նչ դիտես հակառակորդի մասին:

գ) Ի՞նչ ուղղությամբ պետք ե դնաս և
վորտե՞ղ պետք ե հասնես:

դ) Մինչև յե՞րբ պետք ե հետախուզու-
թյուն կատարես, յե՞րբ և ո՞ւր վերադառնաս:

ե) Ո՞ւմ ե վորտե՞ղ պետք ե ուղարկես զե-
կուցադրերը:

Յեթե չկարողանաս պատասխանել այդ
հարցերից թեկուզ մեկին, ուրեմն քեզ համար
դեռ սլարդ չե խնդրի իմաստը և պարտավոր ես
դիմել քո հրամատարին՝ խնդրելով, վոր նա
ոգնի քեզ հասկանալու խնդիրը:

3. Նախ քան հետազոտության գնալը, հարցրու
քո հրամատարին, քե ի՞նչն ե նրա համար ավե-
լի կարևորը՝ շարժման քաղցնվածությունը,
քե խնդրի կատարման արագությունը: Յեթե
ավելի կարեւոր ե արագությունը, ապա
վորքան հնարվոր ե, արագ գործելով այնուա-
մենայնիվ շարժման և դիտողության՝ ժամա-
նակ մի մոռանալ նաև զգուշության միջոցների
մասին:

4. Թշնամուն դիտելիս, ինքդ քեզ՝ այնպես
պահիր, վոր իբր դու յեվս գտնվում ես քշնա-
մու դիտողության ներքո:

Դիտելու համար այնպիսի տեղ ընտրիր,
վորտեղից թշնամուն տեսնում ես, իսկ նա
քեզ տեսնել չի կարող: Թե ինչպես այդ անել՝
կարգա § 6-7:

5. Սովորիր ռազմական հասկանիշների միջո-
ցով վորոշել հակառակորդի տեղը, նրա քիվը,
և ինչ ե նա անում (§ 9):

6. Դեռ խաղաղ ժամանակ սովորիր այն-
պես հազնվել և հանդերձանքդ այնպես հարդա-
րել վրադ, վոր հակառակորդը դժվարանա քեզ
հայտարերել:

7. Հիշիր, վոր հակառակորդն ամենից
հեշտ կարողանում ե հայտարերել հետախույ-
զին այն ժամանակ, յերբ հետախույզը մեկ
դիտակետից մյուսն ե տեղափոխվում:

Սովորիր նույնպես շարժման ուղին այն-
պես նշել և այնպես շարժվել, վոր քշնամին քեզ

նաև շարժման ժամանակ չկարողանա հայտաբերել: Կարգա թե ինչպես ե տրվում այդ:

8. Հիշիր, վոր յեթե հետախուզության ժամանակ մոլորվես, թե ինքդ ես կործանվելու ե թե քեզ առաջագրած խնդիրը չկատարելու վտանգի յես յենթարկելու: Հետախուզության գնալու գեպքում կանխորոշիր, թե ինչ ուղղության պետք ե գնաս ե ինչ ուղղությամբ վերադառնաս: Անցած ճանապարհդ լավ նկատիր ու ճանաչիր, մինչև իսկ գիրքի կազմում գործելու ժամանակ, վորպեսզի կարողանաս ինքդ գտնել յետ դառնալու ճանապարհը, յեթե քեզ ուղարկեն գեկուցադիր տանելու:

9. Գիշերը հետախուզության դուրս դալիս հիշիր, վոր հակառակորդը մանրագնին հետեւում ե բոլոր ճանապարհներին: Ճանապարհներից դուրս շարժվելու ժամանակ, անվամբության միջոցները պահպանելու գեպքում, հմուտ հետախույզը ամենազգուշար խնդիրը գիշերն ավելի հեշտ կկատարի, քան ցերեկը՝ ամենահեշտ խնդիրը: Անփորձ հետախույզը գիշերը գեռ հարյուր քայլ չանցած, կմոլորվի ե առաջադրած խնդիրը չի կատարի:

Հակառակորդը վոչ միայն աչքեր, այլ ե տեղանքներ ունի: Հետեւաբար՝ հետախուզության մեջ յեղած ժամանակ, քիչ խոսիր, հաճախակի ոգտվիր ազդանշաններով ե պայմանական նշաններով, սովորիր դործնականում

ոգտվել § 18-ում թված բոլոր ազդանշաններից, իսկ հետախուզության գնալու պայմանավորվիր ընկերներիդ հետ, թե ինչպիսի ազդանշաններով պիտի ոգտվես:

10. Յերբ ճանապարհների, անտառի, գետի, դյուղի ե հակառակորդի գիրքերի հետախուզություն կատարելու առաջադրանք ստանաս, սույն գրքի ցանկով գտիր համապատասխան կետը, կարգա, թե ինչ հարցերի պետք ե պատասխանես, ե հարցրու հրամատարիդ, թե զրոնցից վոր հարցերին պետք ե առանձնապես ուշադրություն դարձնես, ե վոր հարցերը կարելի յե աչքաթող անել:

11. Հետախուզության ժամանակ վորեւ խնդիր կատարելիս, գուգընթացաբար կատարիր նաև հակառակորդի ե տեղական բնակչության քաղաքական հետախուզությունը, քեկուզ ե հրամատարն այդպիսի խնդիր տված չլինի:

12. Պաշտպանվող հակառակորդին հետախուզելու օգնական, քո առաջին պարտականությունն ե՝ վորոշել հակառակորդի գնդացիների, հրանոթների ե գիտակետների դասավորման տեղերը:

13. Ամեն մի խնդիր կատարելու ժամանակ աշխատիր գերիններ բռնես: Հիշիր, վոր դա ամենալավ միջոցն ե հակառակորդի մասին տեղեկություններ ստանալու համար: Առանձնապես աշխատիր գերի վերցնել սպային: Բռնածդ գերուց վերցրու նրա մոտ

յեղած բոլոր թղթերը, թույլ չտալով վոչնչացնել այդ փաստաթղթերը:

14. Սպանվածից վերցրու բոլոր փաստաթղթերը, միաժամանակ պոկելով նրանց ուսադիրները (պագոններ) և կոճկառները (պետիցաները), նրանց միջոցով կարելի չէ իմանալ, թե սպանվածը զորքերի ինչ տեսակից է, ի՞նչ զորամասից է: Հիշիր, վոր բոլոր այդ տեղեկությունները պետք էն հրամատարին՝ բշխամուն հաղթելու համար:

15. Հիշիր, վոր հետախուզության ժամանակ քեզ կվիճակվի հաճախ հանդիպել հակառակորդի զորահապատներին և տանկերին: Մի փախիր նրանցից, հիշիր, վոր զնդակը քեզանից արագ է թռչում, յետևիցդ կհասնի: Հետախուզության ժամանակ զրահապատներից և տանկերից պաշտպանվելու ամենալավ միջոցը քողարկումն է: Հիշիր, վոր տանկը խուլ է և կիսակույր. ամեն մի թումբ, ամեն մի փոս, կամ թուփ կծածկեն քեզ տանկից: Չորս վերջոկից ավելի հաստություն ունեցող ծառի հետեվը, կամ մեկ մեար խորություն և լայնություն ունեցող առվի մեջ գտնվելու դեպքում դու անխոցելի լես տանկի համար:

Հիշիր, վոր խորամանկությամբ և խելամիտությամբ դու կփրկվես վոչ միայն տանկից ու զրահապատից, այլ և կկարոժանես նրան:

16. Հետախուզության ժամանակ չմոռա-

նա փոխադարձ ոգնության մասին: Ոգնությունն ավելի շատ պետք է հետախուզության ժամանակ, քան վորևէ այլ դեպքում, յերր նկատում ես քո հետախույզ ընկերոջը սպառնացող վտանգը, ոգնիր նրան, թեկուզ դրանով վտանգի յենթարկես քո անձնական կյանքը: Վիրավորներին մի թողնիր: Յեթե ուժերդ չեն ներում՝ քեզ հետ տանելու սպանվածին, ապա թաղցրու նրան, նախապես պոկելով նրա կոճկառները և վերցնելով բոլոր փաստաթղթերը:

17. Հիշիր, վոր հակառակորդին վերաբերող ամենակարեվոր տեղեկությունները վոչ մի արժեք չեն ունենա, յեթե դու ուշացնես այդ տեղեկությունները քո գործառնին հաղորդելը:

Հետախուզության գնալու ժամանակ, զեկուցադիրն ավելի արագ կազմելու համար, քեզ հետ վերցրու զեկուցադիր պատրաստի բլանկները (ձեվերը-§ 37): Յեթե պատրաստի ձև չկա, գրիր ինքդ: Հեծելազորը և մանավանդ տանկերն ավելի արագ են չարժվում, քան հետևավակ հետախույզի հետ ուղարկած քո զետեվակ հետախույզի հակառակորդի հայտկուցադրերը: Այդպիսի հակառակորդի հայտնվելու դեպքում, քո զորամասին զգուշացրու հրաձգության կամ այլ պայմանական նշանի միջոցով (հրթիռ, ձեռքի նռնակի պայթյուն և այլն):

18. Մի փորձիր այս գրքից վորևէ բան սերտել բերանացի: Հիշիր, վոր մանյովրների և մարտի ժամանակ կհարողանաս անել միայն

այն, ինչ արել էս գործնականում՝ ուսուցման
ժամանակ :

Այս գիրքը համարիք վորպես մի ոժանդակ
ձեռնարկ՝ դաշտային ուսուցման նախապատ-
րաստվելու համար, և ինչպես տեղեկատու
մանյովքներում և մարտում հետախուզուր յուն
կատարելու ժամանակ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

I	Ընդհանուր հատկացողութիւն հետախուզութեան մասին .	3.
II	Ինչպէս և կատարվում գիտողութիւնը հետախուզութեան .	6.
	ժամանակ	19.
III	Ինչպէս և գործում մարտիկը հետախուզութ. ժամանակ .	38.
IV	Ճանապարհների, գետերի, անտառների, բնակավայրերի և հակառակորդի դիրքերի հետախուզութիւնը	69.
V	Հետախուզների գործողութիւնը թշնամուն հանդիպելու դեպքում	76.
VI	Ձեկուցադրերի մասին	79.
VII	Ամբողջ կարգացած իցդ անանձնապես հիշելը	

«Ազգային գրադարան»

NL0215620

41. 426

41. 426 85 400.

М. ВАСИЛЕНКО
Красноармеец в разведке
Арменгиз-Военный отдел

355

4-26